

«Հայաստանի ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի պետական ինստիտուտ» հիմնադրամ

ՀՖԿՍՊԻ-ՈՒՍ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎՈՂ ՀԵՌԱՎԱՐ
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՈՐԱԿԻ
ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԱՌՑԱՆՑ
ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՀԱՐՑՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ
ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ (ՄԱԳԻՍՏՐԱՏՈՒՐԱ)

ՈՐԱԿԻ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԲԱԺԻՆ

**ՀՖԿՍՊԻ-ՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎՈՂ ՀԵՌԱՎԱՐ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ
ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՈՐԱԿԻ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԱՌՑԱՆՑ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՀԱՐՑՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ
ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ
(ՄԱԳԻՍՏՐԱՏՈՒՐԱ)**

27.05.2020

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Համաձայն նոր կորոնավիրուսի (COVID-19) համավարակի պատճառով Արտակարգ դրություն հայտարարելու մասին [«Հ Կառավարության մարտի 16-ի որոշման»](#)¹ հիվանդության տարածումը կանխելու նպատակով հանրապետությունում բուհերը անցում կատարեցին հեռավար ուսուցմանը:

Մարտի 23-ին Հայաստանի ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի պետական ինստիտուտը հայտարարեց առցանց դասավանդման անցնելու մասին՝ օգտագործելով տեղեկատվական և հեռահաղորդակցության ժամանակակից տեխնոլոգիաները և ուսումնական հարթակները:

Ամփոփելով արտակարգ դրության պայմաններում ՀՖԿՍՊԻ-ի մագիստրատուրայում իրականացված հեռավար ուսուցման մեկ ամիսը՝ Որակի ապահովման բաժինը անցկացրել է ուսանողական առցանց հարցում, որի նպատակն էր անդրադառնալ հեռաուսուցման կազմակերպման արդյունավետությանն, արձանագրված խնդիրներն ու թերացումներին, ինչպես նաև ուրվագծել վիրտուալ կրթության լավ փորձը լսարանային պայմաններ տեղափոխելու հնարավորությունները:

Հարցումը անցկացվել է ապրիլի 27-ին. մագիստրոսի բոլոր կրթական ծրագրերի ուսումնառողներից հետադարձ կապ ստանալու համար հարցմանը հատկացվել է երկու շաբաթ: Հարցմանը մասնակցել է 43 մագիստրանտ, որը կազմում է սովորողների ընդհանուր թվի 51 %-ը (մագիստրանտների ընդհանուր թիվը՝ 81):

Հարցման հիմնական նպատակներն են՝

Մինչ նպատակներին անդրադառնալը նշենք, որ հեռավար ուսուցման արդյունավետությունը չափելու համար ուսումնասիրվել և կիրառվել է հեռավար ուսուցման որակի ապահովման և կառավարման (LMS-Learning management system)¹ գործիքակազմը:

Առցանց հարցման նպատակն է ՀՖԿՍՊԻ-ում մագիստրանտների համար իրականացված հեռավար ուսուցման հիմնական քանակական և որակական տվյալների համադրմամբ ներկայացնել առցանց պայմաններում դասավանդման և ուսումնառության գործընթացը, հավաքագրել տվյալներ առցանց ուսուցման

---

¹ <https://www.chronicle.com/interactives/advice-online-teaching>, <https://elearningindustry.com/what-is-an-lms-learning-management-system-basic-functions-features>

պրոցեսում կիրառված դասավանդման այլընտրանքային, նոր մոտեցումների ու մեթոդների վերաբերյալ, ուսումնասիրել ներդրված նորարարությունները, որոնք օգնել են ոչ միայն խուսափել կրթության որակի վրա բացասական ազդեցություններից, այլև հնարավորություն են տվել առցանց ուսուցման արդյունքում կուտակել լավ փորձ, որը հնարավոր է զարգացնել և կիրառել ավանդական կրթության պայմաններում:

Խնդիրներն են՝

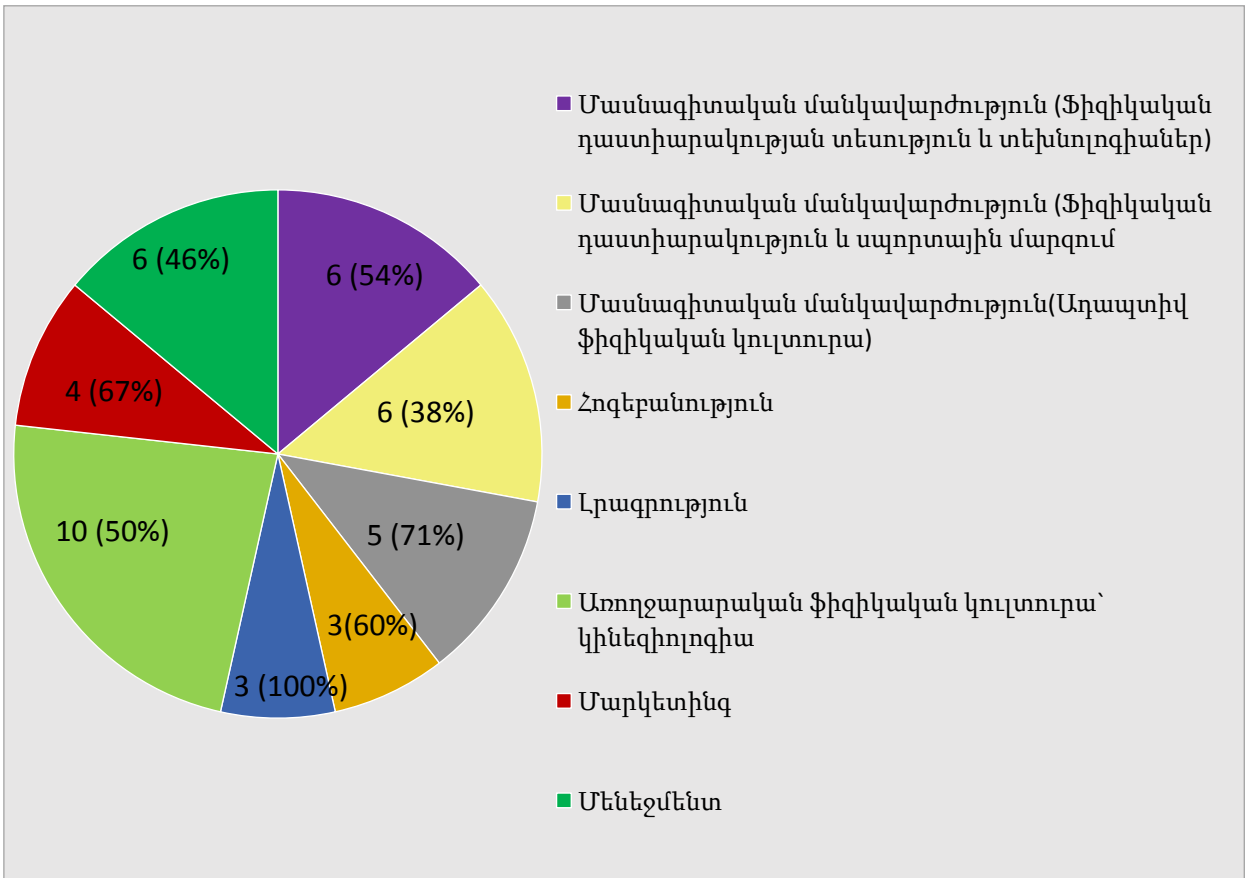
- ✓ Պարզել հեռավար դասերին ուսանողների ներգրավվածության աստիճանը, ուսումնասիրել մասնակցության բարձրացման և նվազեցման պատճառները:
- ✓ Պարզել հեռավար դասապրոցեսի ազդեցություններն ուսանողների սովորելու մոտիվացիայի վրա, հասկանալ դրական և բացասական փոփոխությունների պատճառները:
- ✓ Ուսանողի տեսանկյունից ներկայացնել հեռավար ուսուցման առավելություններն ու թերությունները:
- ✓ Ուսումնասիրել առցանց ուսուցման ի՞նչ նոր մոտեցումներ և մեթոդներ են ներդրվել՝ կիրառելով համացանցի հնարավորությունները և օնլայն տիրույթում առկա պաշարները:
- ✓ Պարզել հեռավար դասերը առավելապես տեսական, թե՞ գործնական բնույթի էին:
- ✓ Պարզել առցանց ուսուցման պայմաններում ուսումնական նյութերի մատուցման ի՞նչ ձևաչափ է ընտրվել:
- ✓ Կապ հաստատել ուսանողներին տրված հանձնարարականների, առաջադրանքների և դրանց ստուգման ու գնահատման մեթոդների միջև:
- ✓ Ուսումնասիրել՝ կիրառվե՞լ է արդյոք հետադարձ կապի մեխանիզմը և հիմնականում գործնական առաջադրանքների շրջանակում ինչ կերպ է հետադարձ կապ ապահովվել:
- ✓ Ուսումնասիրել՝ ինչպիսի հետազոտական առաջադրանքներ և աշխատանքներ են կատարվել և ինչպես են դրանք վերահսկվել:
- ✓ Պարզել ուսումնառության և հետազոտական գործունեության փոխկապակցման ինչպիսի մեթոդներ են ներդրվել և կիրառվել հեռավար ուսուցման ընթացքում:

Հաշվի առնելով այն, որ ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների գնահատումը կարող է անդրադառնալ որակի ապահովման տարբեր ոլորտների վրա՝ հարցման խնդիրներից էր նաև ստանալ քննություններն ու գնահատումներն առցանց իրականացնելու վերաբերյալ կողմ և դեմ տեսակետները, ուսումնասիրել մագիստրանտների արտահայատած տեսակետների հիմնավորումները:

Հեռավար ուսուցման արդյունավետության վերաբերյալ առցանց ուսանողական հարցման արդյունքների վերլուծությունը՝ գծապատկերներով

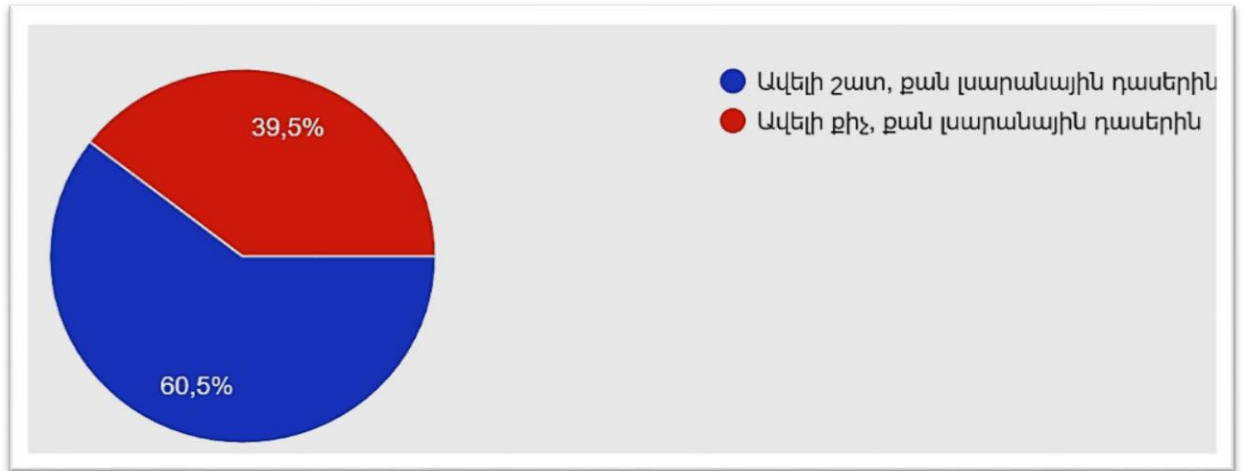
ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ 1. ՆՇԵՔ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ

43 responses/ 43 պատասխան

ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ 2. ՀԵՌԱՎԱՐ ԴԱՍԵՐԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼ ԵՔ

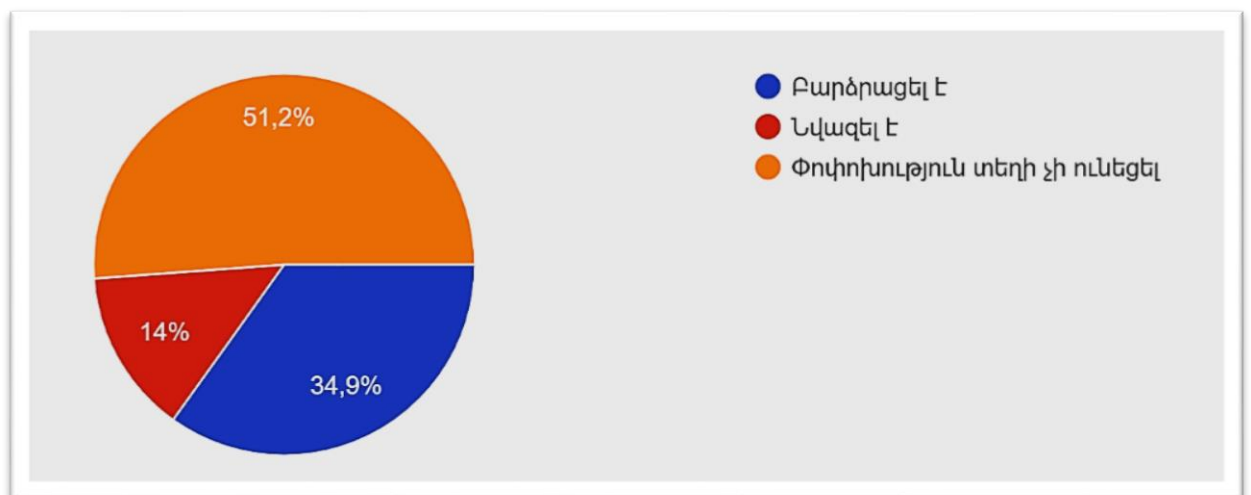
43 responses/ 43 պատասխան

Դրական իրողություն է, որ հարցվածների 60,5%-ը ավելի շատ է մասնակցել առցանց դասերին՝ հաշվի առնելով ավանդական ուսուցման պայմաններում ուսանողների բացակայությունների բարձր ցուցանիշները: Հարցվածների 39,5%-ը ավելի է քիչ մասնակցել առցանց դասերին, քան՝ լսարանային դասերին:

ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ 3. ՀԵՌԱՎԱՐ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ՍՈՎՈՐԵԼՈՒ ԻՄ ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՆ

43 responses/ 43 պատասխան

Հարցման ընթացքում կարևոր էր ուսումնասիրել մոտիվացիայի ինչ փոփոխություններ են տեղի ունեցել, և բուհում իրականացվող հեռավար ուսուցման, որ ժամանակահատվածում են արձանագրվել դրական կամ բացասական միտումները: Եվ ինչպես պատասխաններն են ցույց տալիս, հարցմանը մասնակցած ուսանողների 51,2%-ի սովորելու մոտիվացիան չի փոխվել, բավականին դրական

արդյունք է, որ գրեթե 35%-ի (15 մասնակից) սովորելու մոտիվացիան աճել է, իսկ 14 %-ի (6 մասնակից) սովորելու մոտիվացիան նվազել է:

ԿԱՐՈՂ Ե՞Ք ՆՇԵԼ՝ ԻՆՉԻ ՇՆՈՐՀԻՎ Է ԲԱՐՁՐԱՑԵԼ ԱՌՑԱՆՑ ԴԱՍԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՁԵՐ ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՆ

Նախորդ հարցին (մոտիվացիան բարձրացել է) պատասխանած 15 ուսանողից 13-ն է ներկայացրել՝ ինչի շնորհիվ է բարձրացել առցանց դասերի մասնակցության մոտիվացիան:

Պատասխանների հաճախականությունը ներկայացված է Աղյուսակ 1-ում:

13 responses / 13 պատասխան

Պատասխաններ	f*
Առցանց աշխատելը ևս տալիս է հնարավորություն ուսումնասիրելու առարկան, դասընթացները, դասախոսի հետ անհատական շփման միջոցով գտնել բազմապիսի հարցերի պատասխանները	1
Մեծ շփում դասախոսի, համակուրսեցիների հետ	1
Մասնագետի մոտեցումը	1
Դասախոսի հետ կապը	1
Դասերի ճիշտ պլանավորումը	1
Առցանց դասերը ավելի կոնկրետացված է անցնում	1
Դասը ավելի ազատ, անկաշկանդ է ընթանում	1
Դասերին մասնակցելու հարմարությունը	6
Ժամանակի և այլ ծախսերի (տրանսպորտ) կրճատում	2

* f-ը պատասխանների կրկնման հաճախականությունն է:

Պատասխաններից կարելի է ենթադրել, որ դասերին մասնակցելու հարմարավետությունը (ժամանակի և տարածության սահմանափակումների հաղթահարման առումով) նպաստել է ուսանողների մոտիվացիայի բարձրացմանը (f=6): Այլ ռեսուրսների (տրանսպորտ, սնունդ) կրճատումը (f=2) նույնպես ազդել է ուսանողների դասերին մասնակցելու մոտիվացիային աճին:

**ԿԱՐՈՂ Ե՛Ք ՆՇԵԼ՝ ԻՆՉԻ ՊԱՏՃԱՌՈՎ Է ՆՎԱԶԵԼ ԱՌՑԱՆՑ ԴԱՍԵՐԻ
ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՁԵՐ ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՆ**

«Հեռավար դասերի մասնակցության իմ մոտիվացիան» հարցին պատասխանած 6 ուսանող ներկայացրել է հեռավար դասերի մասնակցության մոտիվացիայի անկման իրենց պատճառները:

Պատասխանների հաճախականությունը ներկայացված է Աղյուսակ 2-ում:

6 responses/ 6 պատասխան

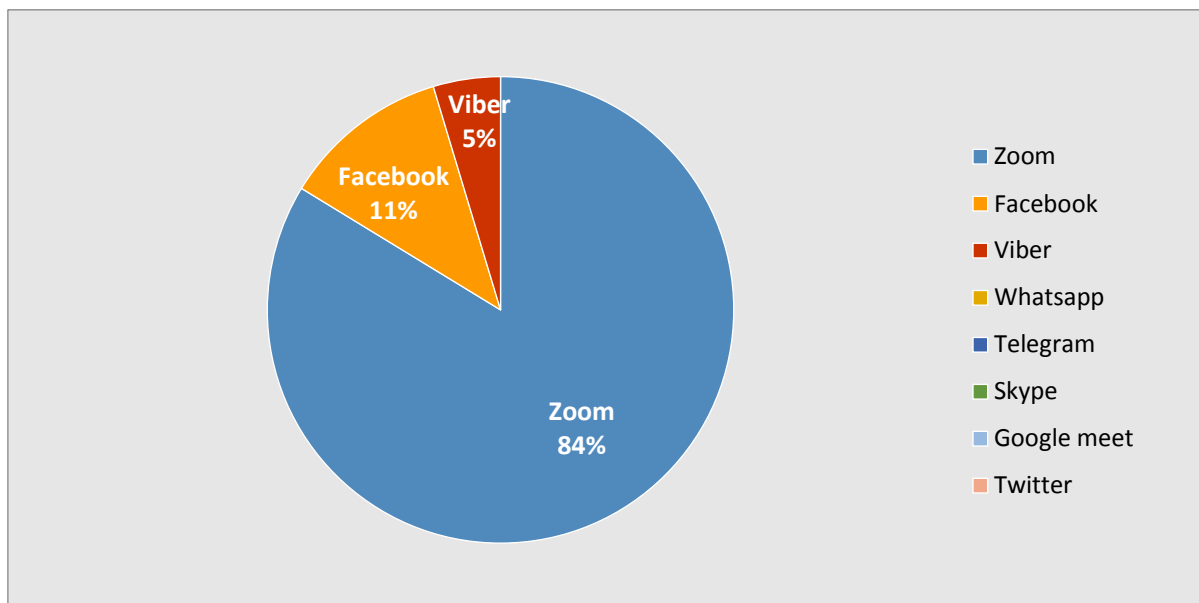
Պատասխաններ	f*
Կապի և տեխնիկական խնդիրները	3
Վիրտուալ միջավայրի ու ժամերի	1
Համապատասխան գրականության բացակայություն	2

* f-ը պատասխանների կրկնման հաճախականությունն է:

Պատասխանները ցույց տվեցին, որ առցանց դասերի ընթացքում համապատասխան գրականության բացակայությունը (f=2), վիրտուալ միջավայրի խոչընդոտները ու ժամերը (f=1) ազդել են ուսանողների առցանց դասերին մասնակցության մոտիվացիայի վրա: Ամենից հաճախ նշված գործոնը (f=3) կապված է կապի և տեխնիկական խնդիրների հետ:

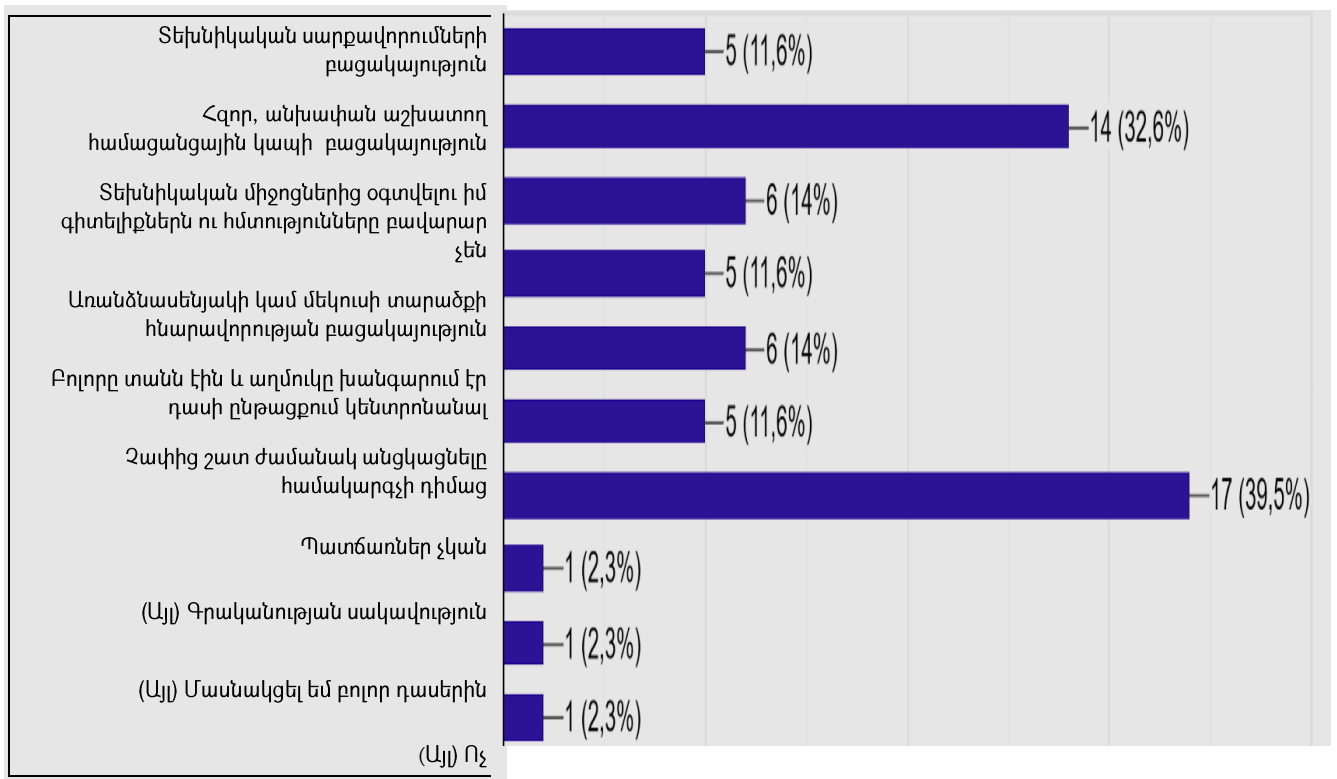
**ԳԾԱՊԱՏՎԵՐ 4. ԱՌՑԱՆՑ ԻՆՉ ՀԱՐԹԱԿ ԿԱՄ ՀԱՎԵԼՎԱԾ ԵՔ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄ
ՀԵՌԱՎԱՐ ԴԱՍԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ**

43 responses/ 43 պատասխան

ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ 5. ԽՆԴՐՈՒՄ ԵՆՔ ՆՇԵԼ ԱՅՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ, ՈՐՈՆՑ ՀԵՏԵՎԱՆՔՈՎ ԴԺՎԱՐԱՅԵԼ ԵՔ ԼԻԱՐԺԵՔ ՆԵՐԳՐԱՎԿԵԼ ՀԵՌԱՎԱՐ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆԸ

43 responses/ 43 պատասխան

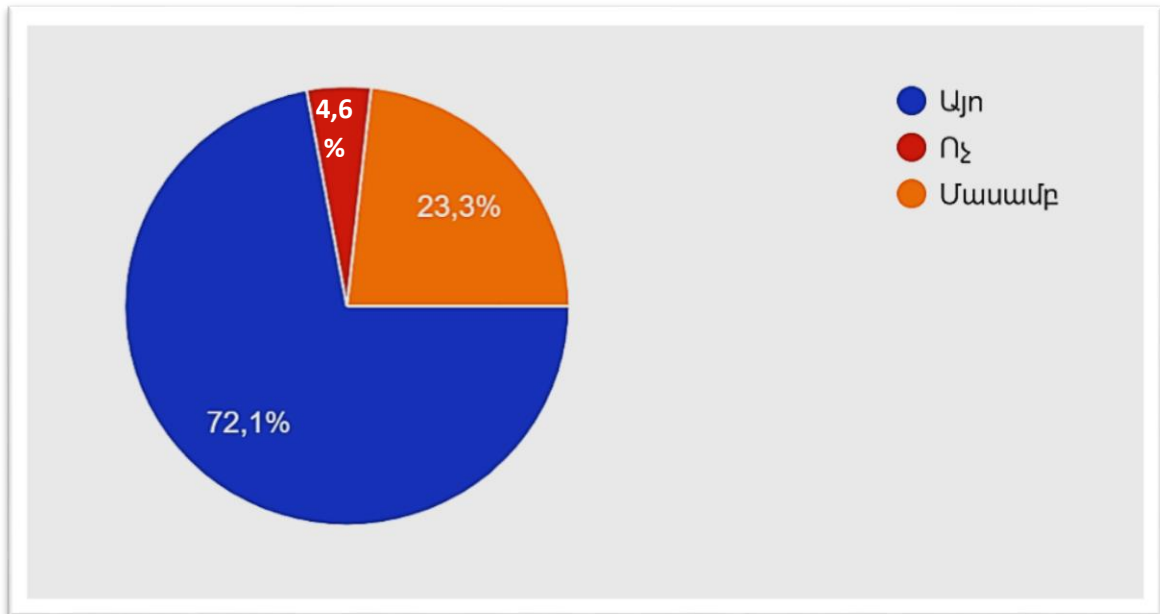
Ինչպես երևում է տվյալներից, այս հարցին պատասխանած մագիստրանտների 39,5%-ը հեռավար դասերի ներգրավման խոչընդոտներից է համարում չափից շատ ժամանակ անցկացնելը համակարգչից դիմաց: Փոքր չէ այն ուսանողների թիվը (32,6%-ը), ովքեր հեռավար ուսուցման դժվարություններից են համարում համացանցային կապի խափանումները: Առանձնասենյակի կամ մեկուսի տարածքի խնդիր ունեցող ուսանողները կազմում են հարցված ուսանողների 11,6%-ը, իսկ 14%-ը, իբրև խնդիր, նշել է կողմնակի աղմուկը, այսինքն՝ ուսանողները ունեցել են ուշադրության կենտրոնացման, հարմարավետ աշխատանքային միջավայրի անհրաժեշտություն:

Հարցված ուսանողների թվում կան ուսանողներ (14%), որոնց գիտելիքներն ու հմտությունները բավարար չեն տեխնիկական միջոցներից օգտվելու համար, ուսանողները ունեցել են նաև տեխնիկական սարքավորումների կարիք՝ 11,6%-ը: Հարցման մասնակիցները այլ պատճառներ ևս նշել են, ինչպես օրինակ՝ գրականության բացակայություն, սակայն այսօրինակ պատճառները նշվել են միայն մեկ-երկու ուսանողի կողմից:

ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ 6. ՁԵՐ ԿԱՐԾԻՔՈՎ՝ ՁԵՁ ԴԱՍԱՎԱՆԴՈՂ ԴԱՍԱԽՈՍՆԵՐԸ ԿԱՐՈՂԱՑԵԼ ԵՆ ԴԱՍԱՎԱՆԴՈՒՄԸ ՀԱՐՄԱՐԵՑՆԵԼ ԱՌՑԱՆՑ ՁԵՎԻՆ՝ ՕԳՏԱԳՈՐԾԵԼՈՎ ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՄԱՏՁԵԼԻ ՄԵԹՈԴՆԵՐ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ

43 responses/ 43 պատասխան

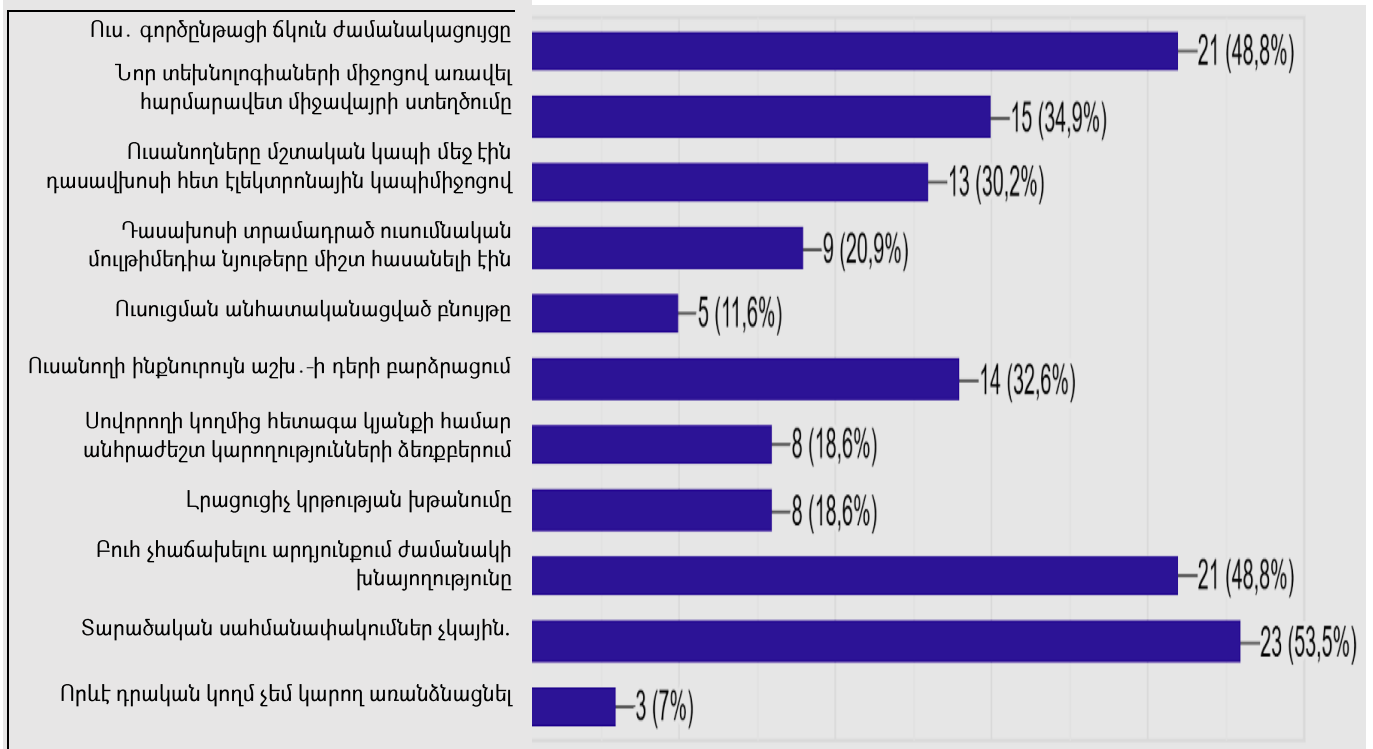

Քանի որ առցանց ուսուցումը միայն տեղեկատվական տեխնոլոգիաները չեն, այլև առցանց կրթական գործընթացում ներդրված այն արդյունավետ լուծումները, որոնք կարգավորում են առցանց ուսուցմանը հարմարեցված ուսումնական նյութերի տրամադրման, ինտերակտիվ և համագործակցված ուսուցման մեթոդների կիրառման, առաջադրանքների և դրանց կատարման համար ուսանողներին տրամադրվող ուղղորդումների և աջակցության ապահովման հարցերը, կարևոր էր ուսանողի տեսանկյունից ստանալ տեղեկություններ՝ արդյոք դասավանդողներին հաջողվել է լսարանային ուսուցումը արդյունավետ կերպով շարունակել վիրտուալ պայմաններում: Մագիստրանտների 72,1%-ի կարծիքով՝ հեռավար ուսուցում իրականացնող դասախոսներին հաջողվել է դասավանդումը հարմարեցնել առցանցին համակարգին: 23,3%-ը նշել է, որ դասախոսները մասամբ են կարողացել ինտեգրվել առցանց ուսուցման պայմաններին, իսկ 4,6% հարցին տվել է բացասական պատասխան:

ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ 7.

ՁԵՐ ԿԱՐԾԻՔՈՎ ՈՐՈՂՔ ԵՆ ՀԵՌԱՎԱՐ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԴՐԱԿԱՆ ԿՈՂՄԵՐԸ ԿԱՄ ԱՌԱՎԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

43 responses/ 43 պատասխան

Հեռավար դասերի մասնակցության սեփական փորձից ելնելով ուսանողները ներկայացրել են հեռավար ուսուցման առավելությունները, որոնք անուղղակիորեն վեր են հանում բուհում իրականացվող առցանց ուսուցման դրական կողմերը:

Ըստ էության՝ ուսանողների կարծիքով հեռավար ուսուցման առավելություններն են՝

- ✓ Տարածական սահմանափակումները և ժամանակային խոչընդոտները հաղթահարվում են:
- ✓ Ուսումնական գործընթացի ժամանակացույցի և աշխատանքային ճկունության գործոնը, ինչը թույլ է տվել դասերը կազմակերպել մագիստրանտներին հարմար ժամանակացույցով, ուսումնառության համար ընտրել և օգտագործել տարբեր տեխնիկական միջոցներ, զննական և ուսուցանող ծրագրեր:
- ✓ Էականորեն մեծանում են ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքի դերը, տեսանյութերի, էլեկտրոնային գրքերի հետ ինքնուրույն աշխատելու, վեբինարների մասնակցելու, համակարգչային ցանցերի միջոցով տվյալների բազաներից օգտվելու և այլ հնարավորությունները:
- ✓ Ուսանողները մշտական կապի մեջ են դասախոսների հետ, արդյունքում աճում է սովորողների և դասավանդողների միջև տեղեկատվության փոխանակման

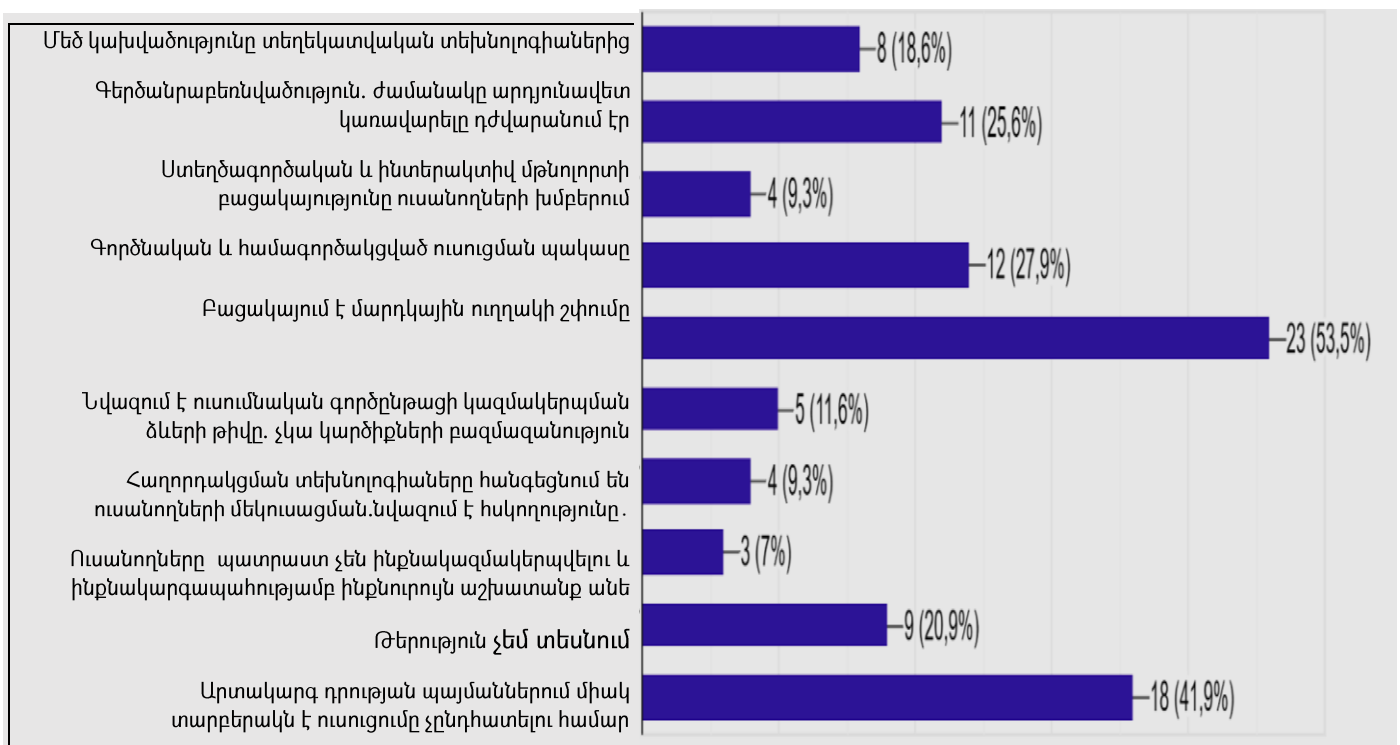
օպերատիվությունը: Ուսուցումը դառնում է տեխնոլոգիապես ավելի զարգացած և անհատականացված:

- ✓ Հետագա կյանքի համար անհրաժեշտ կարողությունների ձեռքբերումը, լրացուցիչ կրթության խթանումը և մուլթիմեդիա նյութերի հասանելիությունը: Հավելենք նաև, որ ուսանողների մի մասն էլ (7 %) հեռավար ուսուցման որևէ առավելություն և դրական կողմ չի առանձնացրել:

ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ 8.

ՁԵՐ ԿԱՐԾԻՔՈՎ ՈՐՈՂՆՔ ԵՆ ԱՌՑԱՆՑ ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԲԱՑԱՍԱԿԱՆ ԿՈՂՄԵՐԸ և ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

43 responses/ 43 պատասխան

Անդրադառնալով հեռավար ուսուցման բացասական կողմերին և թերություններին՝ մագիստրանտները առանձնացրել են մասնավորապես՝

- ✓ գործնական և համագործակցված ուսուցման պակասը,
- ✓ ուսանողների ինքնակարգապահության և ինքնակազմակերպման պակասը
- ✓ սովորողների և դասավանդողների միջև անմիջական հաղորդակցության պակասը,
- ✓ գերբեռնվածությունը, ինչը թույլ է տալիս ենթադրել, որ որոշակիորեն չի վերահաշվարկվել հեռավար ուսուցման պայմաններում ուսանողի ձանրաբեռնվածությունը՝ թե՛ դասերի մասնակցության և թե՛ ինքնուրույն առաջադրանքների կատարման համար պահանջվող ժամանակի կառավարման

տեսանկյունից, որն ուղեկցվում է բացառապես նոր տեխնոլոգիաների կիրառմամբ:

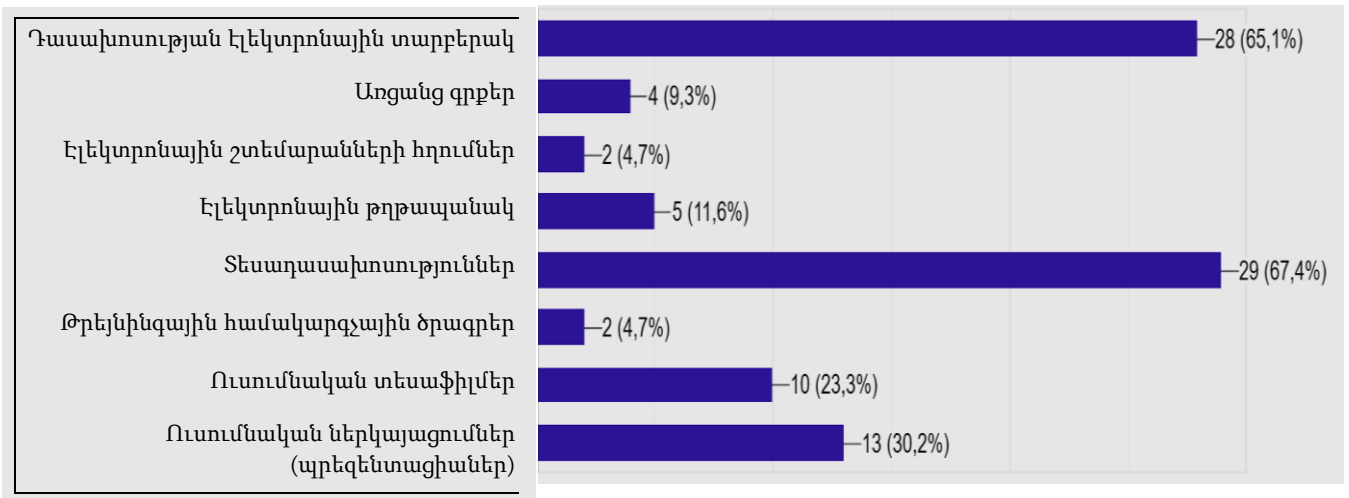
- ✓ մեծ կախվածությունը տեղեկատվական տեխնոլոգիաներից
- ✓ դժվար է ստեղծել ստեղծագործական մթնոլորտ սովորողների խմբում
- ✓ նվազում է ուսումնական գործընթացի կազմակերպման ձևերի թիվը, չկա կարծիքների բազմազանություն:
- ✓ ստեղծագործական և ինտերակտիվ մթնոլորտի բացակայությունը ուսանողների խմբերում

Հարցվածների 20,9%-ը թերություն չի տեսնում առցանց ուսուցման գործընթացում, իսկ 41,9 %-ն էլ է, որ արտակարգ դրության պայմաններում հեռավար ուսուցումը միակ տարբերակն էր դասապրոցեսը շարունակելու համար:

ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ 9.

ՀԵՌԱՎԱՐ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՆՅՈՒԹԵՐԸ ԻՆՉ ԶԵՎԱԶԱՓՈՎ ԵՆ ԶԵՋ ՏՐԱՄԱԴՐՎՈՒՄ

43 responses/ 43 պատասխան

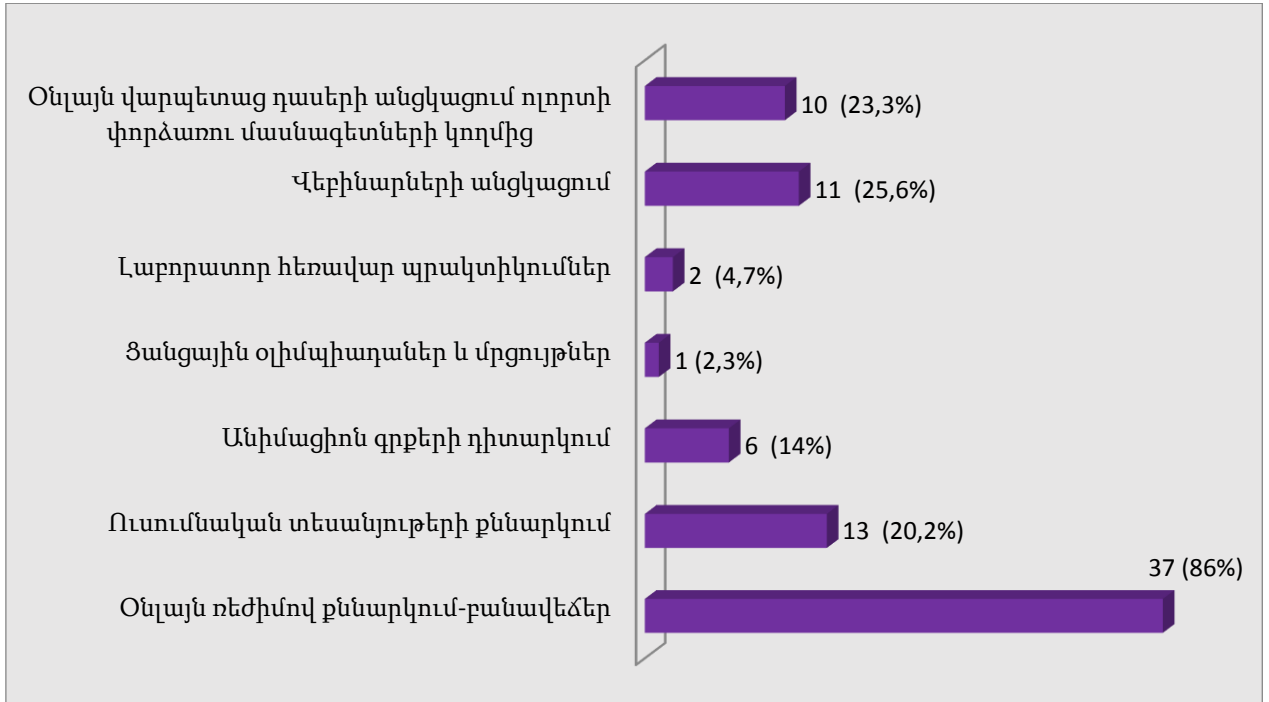
Ինչպես արդյունքներն են ցույց տալիս, ուսանողներին ուսումնական նյութեր առավելապես տրամադրվել են էլեկտրոնային դասախոսությունների եղանակով (65,1%), օգտագործվել են տեսադասախոսություններ (67,4%), ուսումնական ներկայացումների/պրեզենտացիաներ՝ (30,2%). անհամեմատ քիչ է ներդրվել էլեկտրոնային թղթապանակների ձևաչափն ու առցանց գրքերի, թրեյնինգային համակարգչային ծրագրերի, էլեկտրոնային շտեմարանների հարթակները:

Այս ցուցանիշները համադրելով Գծապատկեր 6-ի պատասխանների հետ կարելի է ենթադրել, որ ուսուցումը առցանց պայմաններին հարմարացնելու վերաբերյալ ուսանողների պատկերացումները ներառում են հիմնականում դասախոսությունների էլեկտրոնային տարբերակի տրամադրումն ու տեսադասախոսությունների կիրառումը:

ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ 10.

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԻՆՉ ՄԵԹՈԴՆԵՐ ԵՆ ԿԻՐԱՌՎՈՒՄ ՀԵՌԱՎԱՐ ԴԱՍԵՐԻՆ

43 responses/ 43 պատասխան

Այս հարցմամբ կարևոր էր պարզել, թե ուսուցման ինչ նոր մեթոդներ ու տարբեր մոտեցումներ են կիրառվել՝ որպես լրացում լսարանային դասավանդմանն ու ուսուցմանը: Հաղորդակցման նոր պայմաններում իրականացվող ուսուցումը ենթադրում է որոշակի նոր մեթոդների կիրառում, որը կարող է նպաստել ուսուցման բազմազան և ինտերակտիվ միջավայրի ապահովմանը: Հեռավար ուսուցման համակարգն առանձնանում է ուսումնական նյութը ներկայացնելու ձևով, նոր տիպի ուսուցման միջոցներով, դասավանդողի և ուսանողների, ինչպես նաև ուսանողների միջև փոխգործակցության ձևով:

Ստացված տվյալներից կարող ենք եզրակացնել, որ հեռավար դասերին ևս պահպանվել են ինտերակտիվ և համագործակցային ուսուցման տարրերը՝ ինչպես օրինակ առցանց ռեժիմում քննարկումների և բանավեճերի ձևաչափը: Դասախոսների կողմից տրամադրված ուսումնական նյութերը ևս դիտարկվել են քննարկումների ձևաչափով:

Դրական իրողություն է, որ հեռավար ուսուցման առաջին իսկ ամսվա ընթացքում ուսանողների համար անցկացվել են վեբինարներ, օնլայն վարպետաց դասեր տվյալ մասնագիտության ոլորտի փորձառու մասնագետների կողմից՝ որպես կրթական լրացուցիչ ռեսուրս:

Լաբորատոր հեռավար պրակտիկումները, մասնագիտական անիմացիոն գրքերն ու ցանցային օլիմպիադաներն ու մրցույթները գրեթե չեն ներդրվել հեռավար ուսուցման ընթացքում:

**ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ՄԵԹՈԴՆԵՐԻՑ ՈՐՈՂՆՔ ԿԼԱԽԸՆՏՐԵԻՔ, ՈՐ ԴԱՍԱԽՈՍՆԵՐԸ
ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԻՆ ԿԻՐԱՌԵԼ ԱՎԱՆԴԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ**

Հարցին պատասխանել է 43 մագիստրանտ, որոնցից 5-ը հրաժարվել կամ դժվարացել է պատասխանել:

Պատասխանների հաճախականությունը ներկայացված է Աղյուսակ 3-ում:

41 responses/ 41 պատասխան

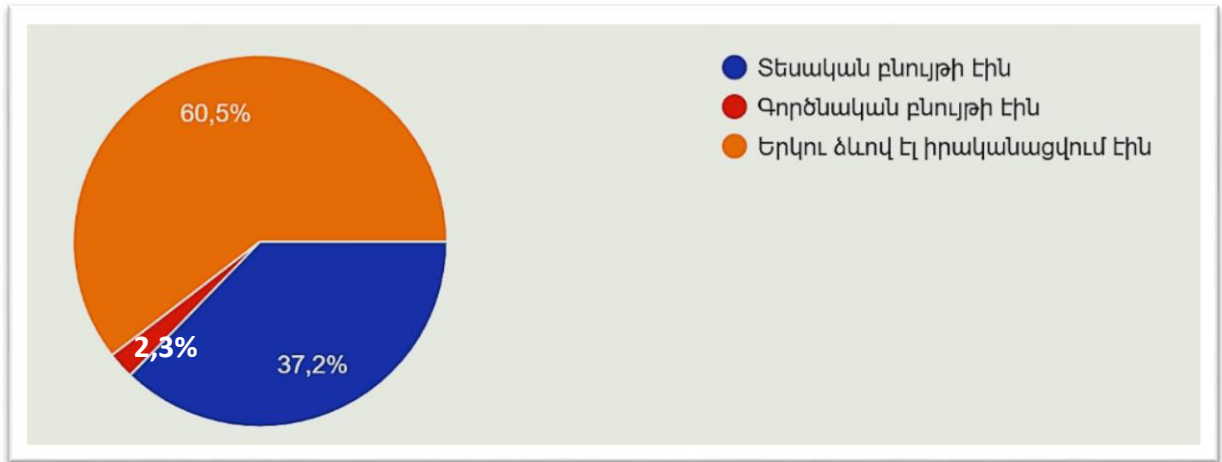
Պատասխաններ	f*
Վերինարների անցկացում	5
Օնլայն վարպետաց դասերի անցկացում ոլորտի փորձառու մասնագետների կողմից	6
Անիմացիոն գրքերի դիտարկում	5
Առցանց ռեժիմով դասեր	5
Ուսումնական տեսանյութերի քննարկում	5
Քննարկումներ, բանավեճեր	7
Գործնական բնույթի դասեր	1
Ցանցային օլիմպիադա	1
Աջակցություն	1
Պրեզենտացիաներ	2
Ոչ մեկը	3

* f-ը պատասխանների կրկնման հաճախականությունն է:

Ըստ վերը նշված պատասխանների, մասնակիցների մեծամասնությունը (f=10) նախընտրում է տեսանյութերի դիտում, քննարկումներ, բանավեճեր կիրառել նաև ավանդական ուսուցման ընթացքում: Ինչպես նաև իրականացնել առցանց ռեժիմով դասեր, վերինարներ (f=7): Ուսանողների մեծամասնության կողմից (f=5) նշվել է օնլայն վարպետաց դասերի անցկացում ոլորտի փորձառու մասնագետների կողմից:

ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ 11. ՀԵՌԱՎԱՐ ԴԱՍԵՐԸ ԱՎԵԼԻ ՇԱՏ

43 responses/ 43 պատասխան

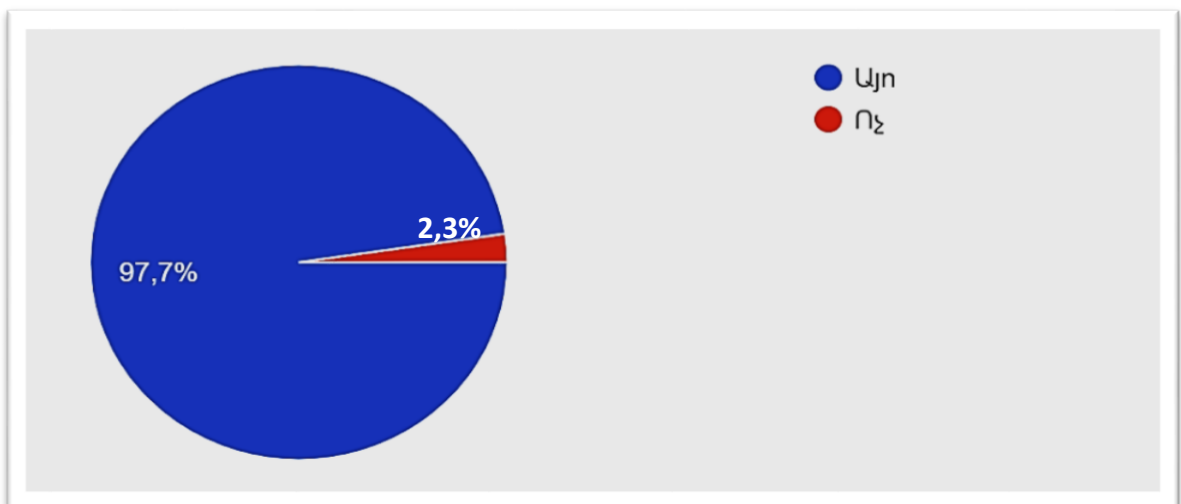

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ հեռավար ուսուցման անցնելու ընթացքում խիստ կարևոր էր ցուցաբերել ճկունություն, քանի որ մի դասընթացի շրջանակում արված վերափոխումները չեն կարող նույնական լինել բոլորի համար, բուռնում դասավանդողներին տրվել է ինքնավարություն վերապլանավորելու տեսական և գործնական դասերի կազմակերպումը առցանց ուսուցման համար:

Եվ ինչպես ուսանողներն են նշել իրենց պատասխաններում, հեռավար ուսուցման պայմաններում հավասարապես անցկացվել են տեսական և գործնական բնույթի դասեր.

ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ 12. ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐԻՆ ՁԵՁ ՏՐՎՈՒՄ Ե՞Ն ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ ՈՒ ՀԱՆՁՆԱՐԱՐԱԿԱՆՆԵՐ

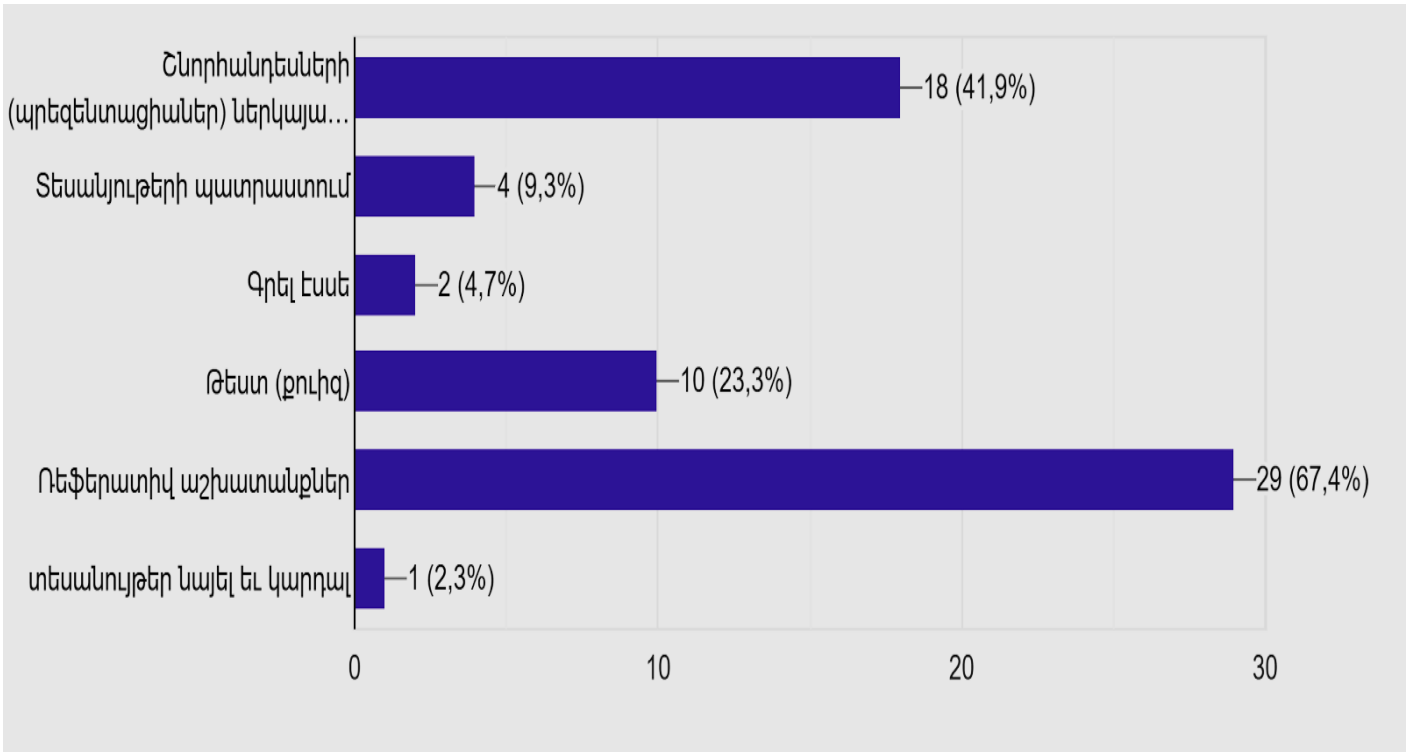
43 responses/ 43 պատասխան

Ինչպես տեսնում ենք, ուսանողների մեծամասնությունը նշել է, որ գործնական դասերին իրենց տրվել են առաջադրանքներ և հանձնարարականներ:

ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ 13. ԻՆՉ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ ԵՆ ՏՐՎՈՒՄ

43 responses/ 43 պատասխան

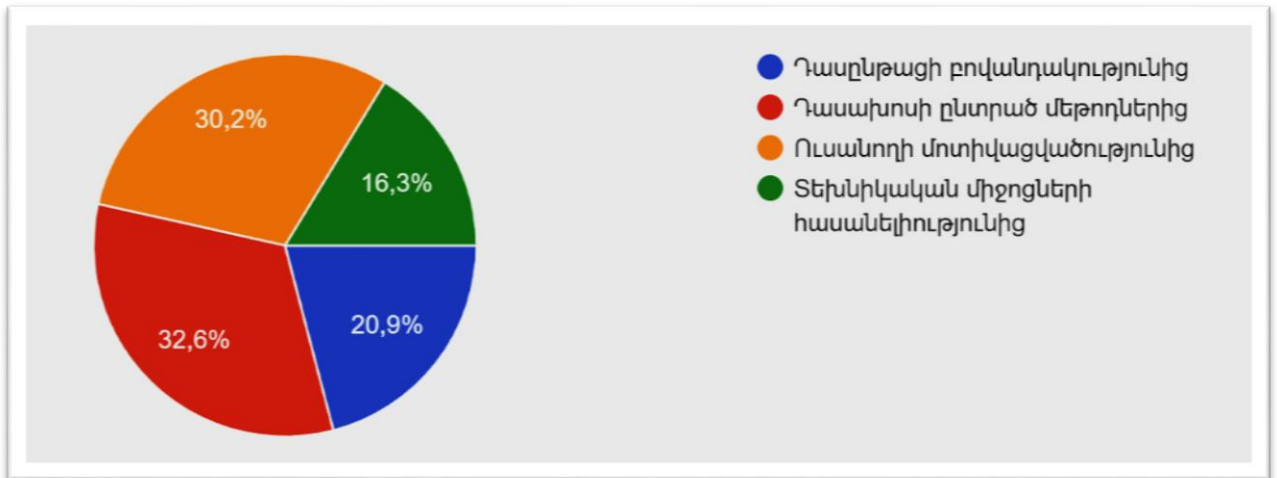
Ըստ հարցման արդյունքների՝ ուսանողներին տրվել են մեծամասամբ ռեֆերատիվ աշխատանքներ (ռեֆերատներ) գրելու հանձնարարականներ, պատրաստել են պրեզենտացիաներ, ուսանողներն այս ընթացքում կազմել և անցկացրել են քուիզ-թեստեր, և տեսանյութեր (մարզական լրագրողներ):

Ուսանողներից ընդամենը 4,7%-ն է նշել, որ էսսե գրելու առաջադրանք է տրվել: Հաշվի առնելով ուսանողների տված պատասխանները՝ կարող ենք ասել, որ հեռավար ուսուցման հանձնարարականները մագիստրոսական կրթության շրջանակներում հիմնականում չեն տարբերվել բակալավրի առցանց դասերին տրված առաջադրանքներից: Այս արդյունքները հիմք են տալիս ենթադրելու, որ մագիստրատուրայի հեռավար դասերի գործնական մասը իր բովանդակությամբ կրնանել է բակալավրիատում իրականացված ծրագիրը:

**ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ 14. ԸՍՏ ՁԵՁ ԱՌՑԱՆՑ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԿԱԽՎԱԾ Է**

43 responses/ 43 պատասխան

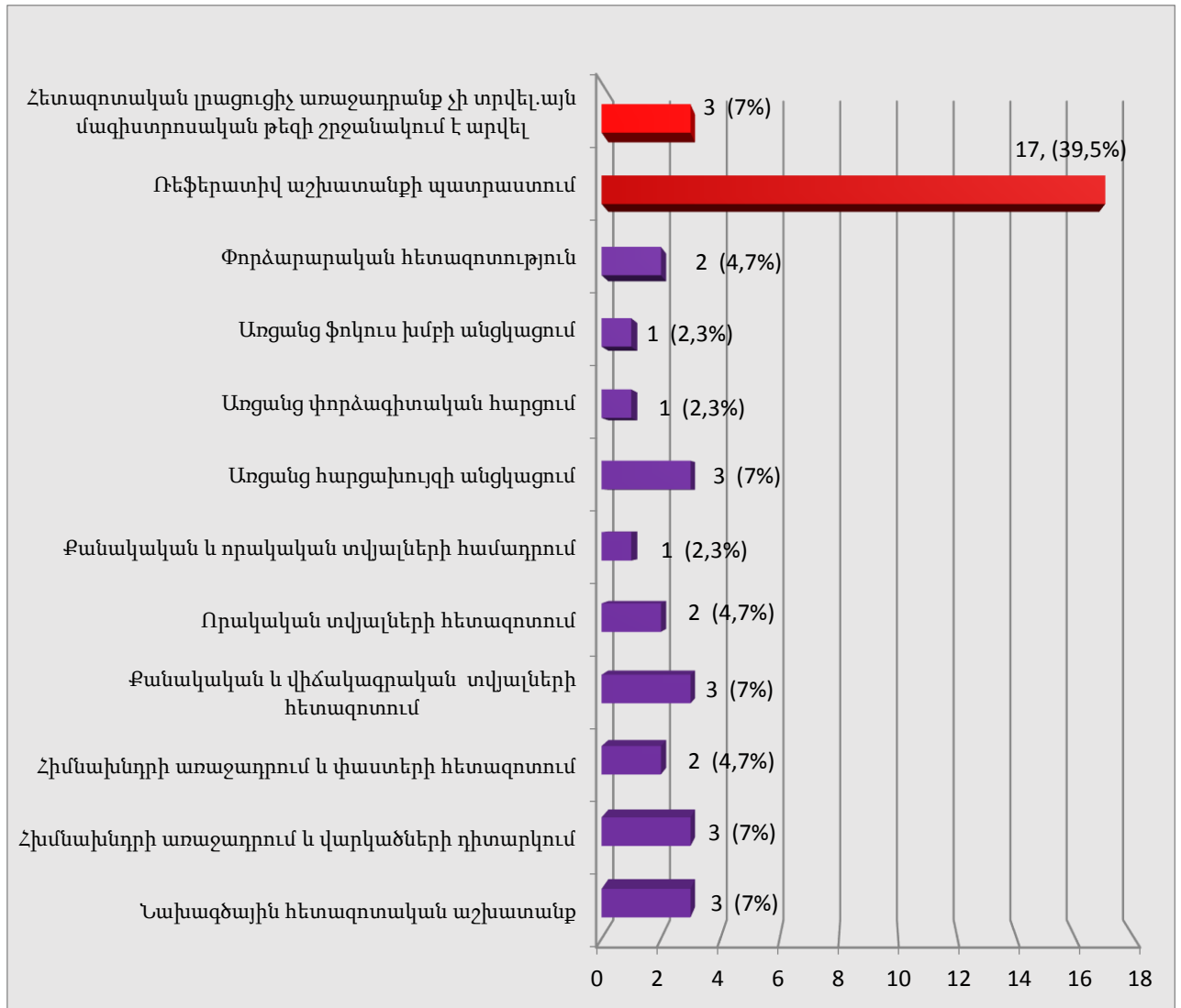

Հատկանշական է, որ հեռավար ուսուցման արդյունավետության գործոնները գնահատելիս ուսանողները առաջնահերթորեն կարևորում են դասավանդման մեթոդները, այնուհետև՝ ուսանողի մոտիվացվածությունը, հաջորդիվ՝ դասընթացի բովանդակությունն ու տեխնիկական միջոցների հասանելիությունն են նպաստում հեռավար ուսուցման արդյունավետությանը:

Եվ քանի որ հեռավար ուսուցման անցումը իրավիճակային լուծում էր, քան պլանավորված գործընթաց, բուհում իրականացված առցանց ուսուցման արդյունավետության գնահատվել է ոչ թե որպես ինքնուրույն ուսուցման ձև, այլ որպես առկա կրթության անընդհատությունը ապահովող ուսուցման նոր եղանակ:

ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ 15. ԻՆՉՊԻՍԻ՝ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ ԵՆ ՏՐՎԵԼ ՀԵՌԱՎԱՐ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

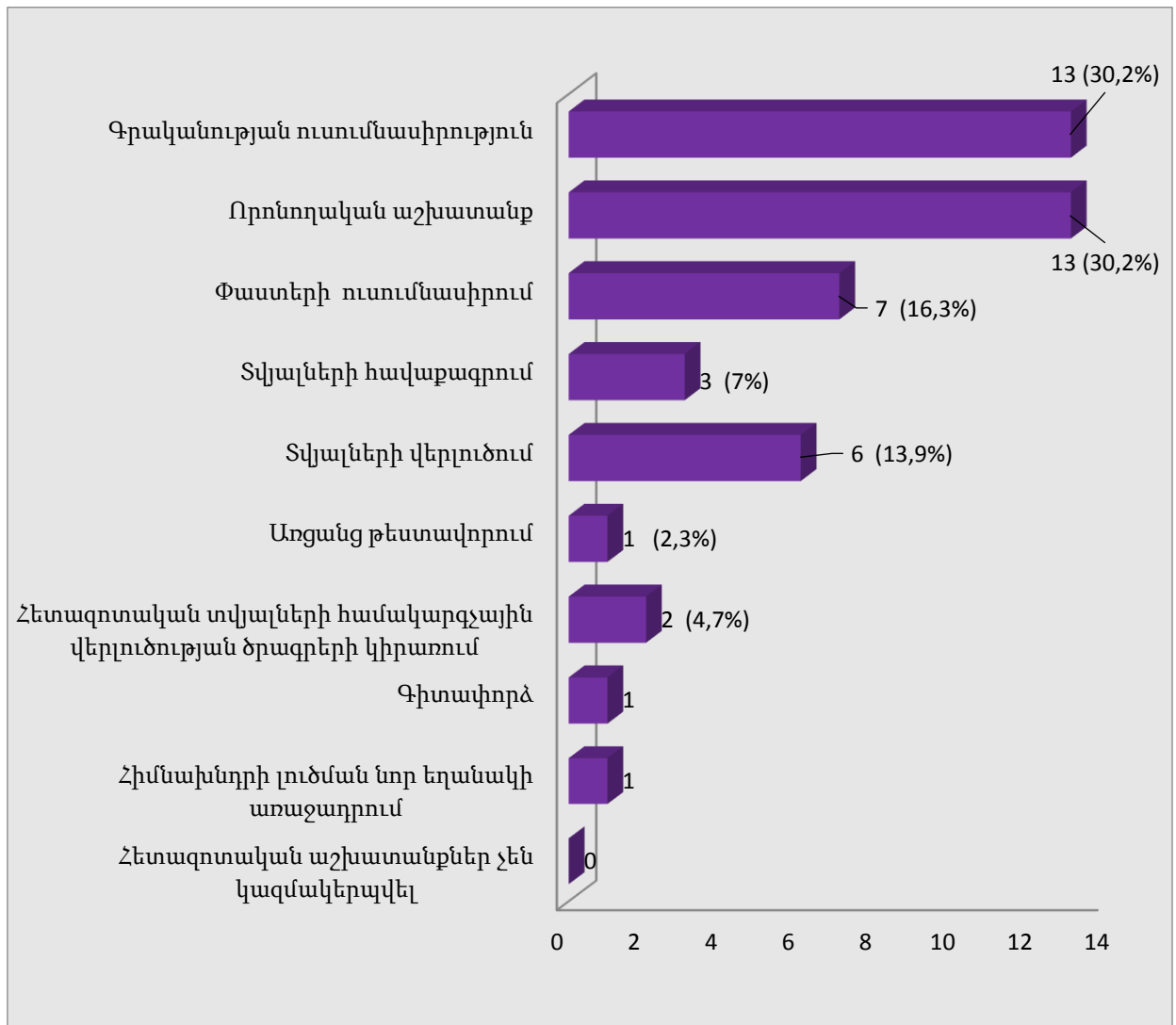
43 responses/ 43 պատասխան

Մագիստրոսական կրթության ընթացքում ուսանողների հետազոտական աշխատանքները կարևոր բաղադրիչն են կազմում: Ըստ հարցման արդյունքների՝ ուսանողների մեծամասնությունը նշել է ռեֆերատիվ աշխատանքների հանձնարարումը (39,5%), որպես հետազոտական աշխատանքի առաջադրանք: Այլ հետազոտական առաջադրանքները նշվել են 2-3 ուսանողների կողմից: Հավելենք նաև, որ ուսանողների մի մասն էլ (7 %) նշել է, որ հետազոտական լրացուցիչ աշխատանքներ չեն տրվել. այն կատարվել է մագիստրոսական ատենախոսության պատրաստման շրջանակում:

ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ 16. ՀԵՌԱՎԱՐ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԻՆՉ ՄԵԹՈԴՆԵՐ ԵՆ ԿԻՐԱՌՎԵԼ

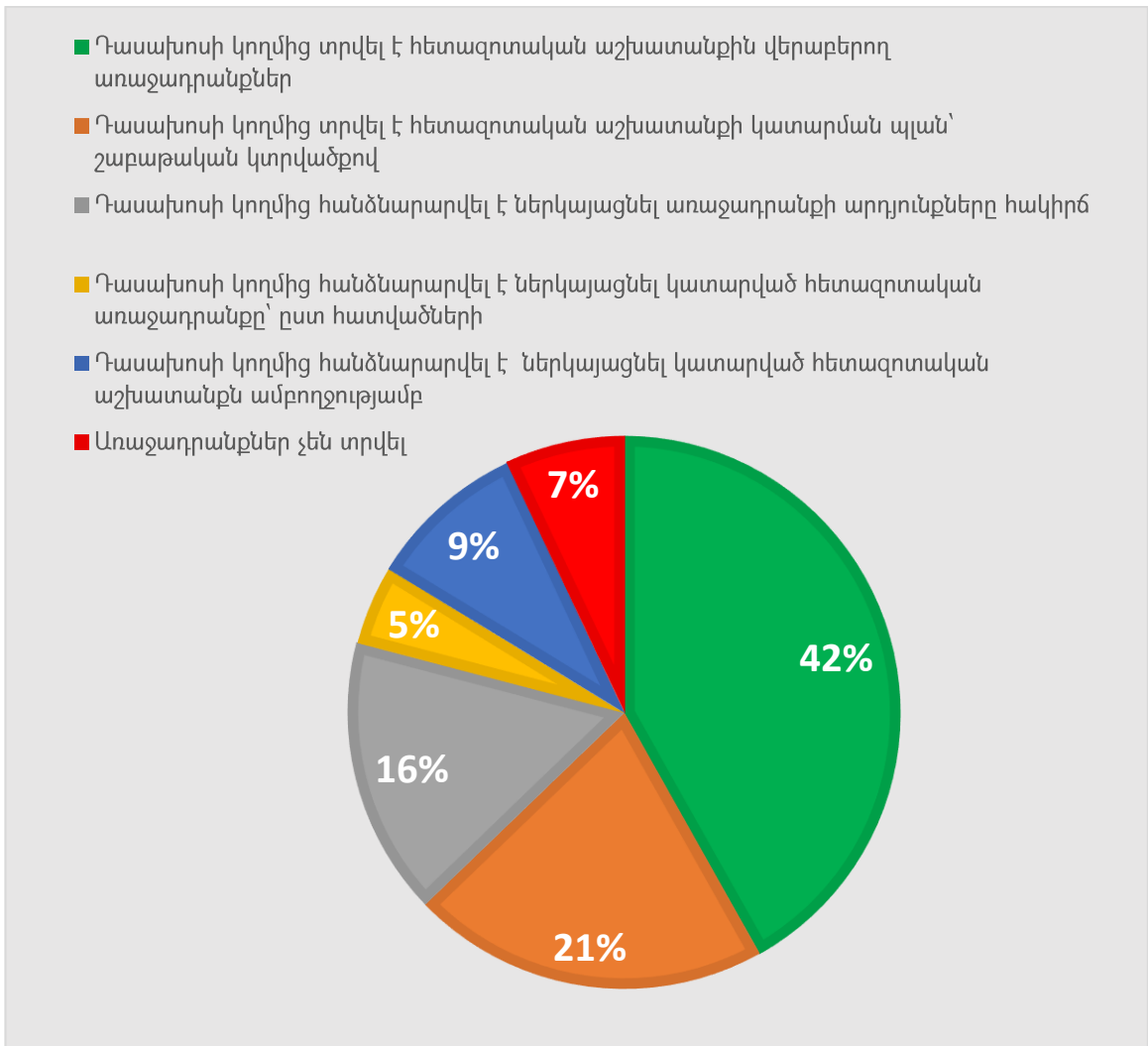
43 responses/ 43 պատասխան

Ըստ հարցման արդյունքների հեռավար դասերին հետազոտական աշխատանքների իրականացման ժամանակ կատարվել է գրականության ուսումնասիրություն (30,2%), կիրառվել են որոնողական աշխատանքների կատարման (30,2%) մեթոդները: Զարմանալի չէ, որ ուսանողներից ընդամենը մի քանիսն են նշել գիտափորձը և տվյալներ հավաքագրումը՝ հաշվի առնելով հետազոտական նախապայմանների բացակայությունը: Հաշվի առնելով, որ առցանց թեստավորման տարբերակը նշվել է ընդամենը մեկ մագիստրանտի կողմից, կարող ենք ասել, որ լայնորեն չի կիրառվել հետազոտական գործունեության առցանց գործիքակազմը:

**ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ 17. ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ
ԴԱՍԱԽՈՍԻ ԿՈՂՄԻՑ ՀԵՏԱԴԱՐՁ ԿԱՊ ԻՆՉՊԵ՛Ս Է ՏՐԱՄԱԴՐՎԵԼ**

43 responses/ 43 պատասխան

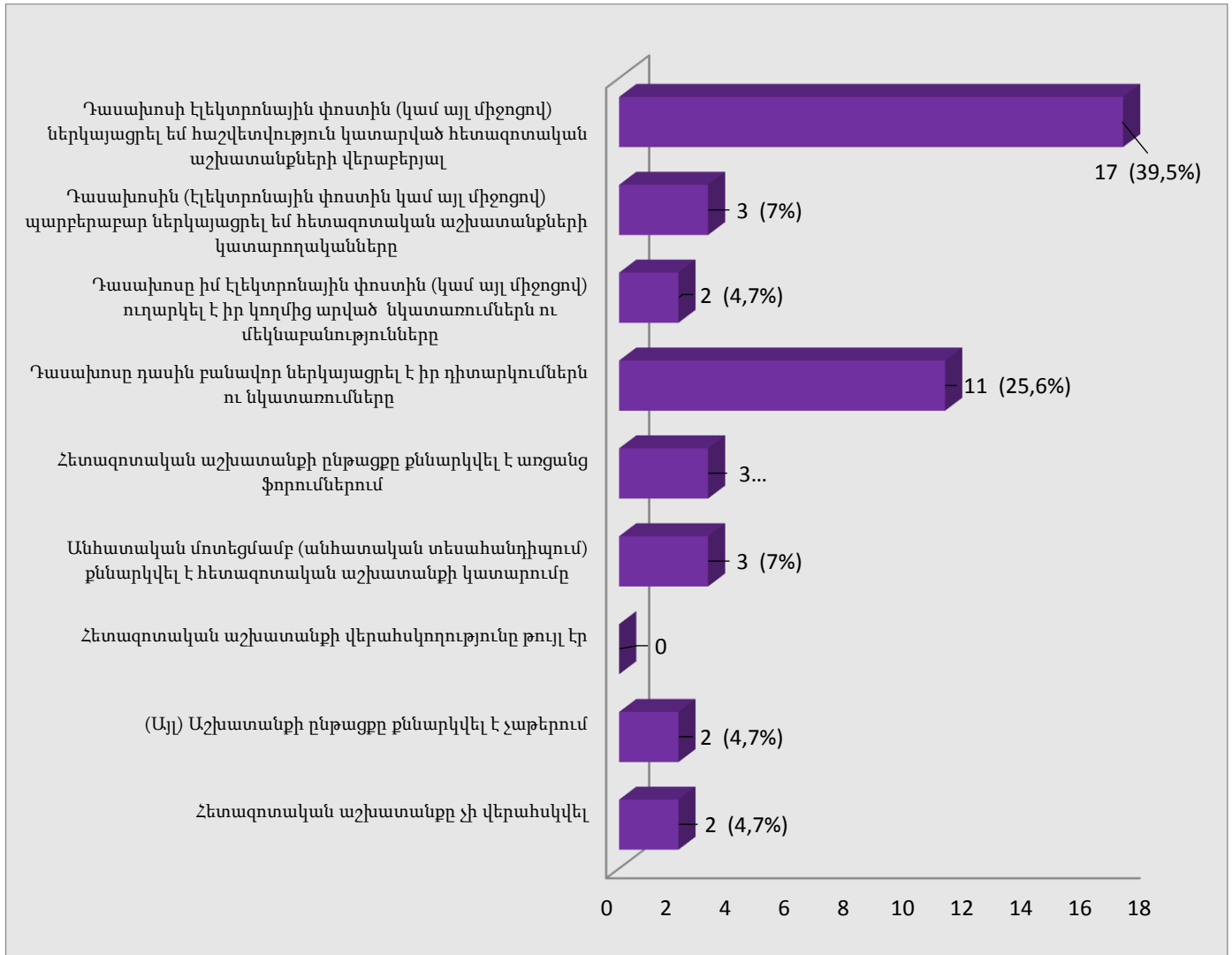

Ինչպես նշել է ուսանողների մեծամասնությունը (42%) դասախոսների կողմից իրենց տրվել է հետազոտական աշխատանքին վերաբերող առաջադրանքներ, և դասախոսի կողմից տրվել է հետազոտական աշխատանքի կատարման պլան՝ շաբաթական կտրվածքով (21%): Ըստ 16%-ի դասախոսի կողմից հանձնարարվել է հակիրճ ներկայացնել առաջադրանքի արդյունքները:

7%-ը պատասխանել է, որ հետադարձ կապ ընդհանրապես չի տրամադրվել և առաջադրանքներ չեն տրվել:

ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ 18. ԻՆՉՊԵՍ Է ՎԵՐԱՀՍԿՎԵԼ ՁԵՐ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԿԱՏԱՐՈՒՄԸ

43 responses/ 43 պատասխան

Հեռավար ուսուցման ընթացքում հետազոտական աշխատանքների կատարումը վերահսկելու, և ուղղորդումների վերաբերյալ ուսանողներին հետադարձ կապ տրամադրելու համար դասախոսները նախապատվությունը տվել են իրենց (դասախոսի) էլեկտրոնային փոստին (կամ այլ միջոցով) կատարված հետազոտական աշխատանքների վերաբերյալ հաշվետվության ներկայացման և անհրաժեշտ ուղղումները դասին բանավոր ներկայացնելու ձևաչափին:

Հազվադեպ են կիրառվել անհատական ուղղորդումները՝ տեսահանդիպումների, հեռախոսային հաղորդակցումների, քննարկումների ֆորումների, էլ. փոստերի հասցեներին ուղարկված մեկնաբանություններով տրամադրվող հետադարձ կապի միջոցով:

Հավելենք նաև, որ մեծ թիվ չեն կազմում այն ուսանողները, ովքեր նշել են, որ հետազոտական աշխատանքը չի վերահսկվել՝ երկու ուսանող՝ 4,7%:

ՀԵՌԱՎԱՐ ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԱՅՍ ԺԱՄԱՆԱԿԱՀԱՏՎԱԾՈՒՄ ԻՆՉՈՂ ՁԵՁ ԳՈՀԱՑՐԵՑ

33 ուսանող պատասխանել է հարցին, 2-ը հրաժարվել կամ դժվարացել է պատասխանել:

Պատասխանների հաճախականությունը ներկայացված է Աղյուսակ 4-ում:

34 responses/ 34 պատասխան

Պատասխաններ	f*
Ամենին ինչ	1
Ուսանողների ակտիվ մասնակցությունը դասերին	1
Չնայած ստեղծված իրավիճակին՝ դասապրոցեսը կանոնավոր շարունակելը	1
Դասախոսների նվիրվածությունը, վերաբերմունքը	4
Ցանկացած պահի հնարավորություն ունենալը դասախոսի հետ կապ հաստատել	1
Հաղորդակցման միջոցների բազմազանությունը	1
Ուսանող-դասախոս ջերմ քննարկումը տվյալ նյութի շրջանակներում	1
Ակտիվ շփումը	1
Դասախոսների և ուսանողների իրար աջակցելու պատրաստակամությունը	1
Ավելի պատկերավոր կարծիք կազմեցի դասախոսների մասնագիտական իմացության մասին	1
Ուսանողների ներկայությունը, քանի որ լսարանային պայմաններում ոչ բոլորն էին հաճախում դասերին	1
Կազմակերպվածությունը, ճշգրտությունը	1
Ակտիվ քննարկում	1
Էլ ավելի կատարելագործելու ուսուցման մեթոդները, նորարարությունների կիրառումը	3
Ուսուցման բազմազանությունը	1
Անկախ տեղից մասնակցելու հնարավորությունը	5
Ժամանակի ռացիոնալ օգտագործումը, ճկուն գրաֆիկը	7
Ոչինչ	2

* f-ը պատասխանների կրկնման հաճախականությունն է:

**ՀԵՌԱՎԱՐ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԱՅՍ ԺԱՄԱՆԱԿԱՀԱՏՎՈՒՄ ԻՆՉ ԼՈՒՐՁ
ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԴՈՒՔ ԱՌՆՉՎԵՑԻՔ**

32 ուսանող պատասխանել է հարցին: 2-ը հրաժարվել կամ դժվարացել են պատասխանել: Պատասխանների հաճախականությունը ներկայացված է Աղյուսակ 5-ում:

30 responses/ 30 պատասխան

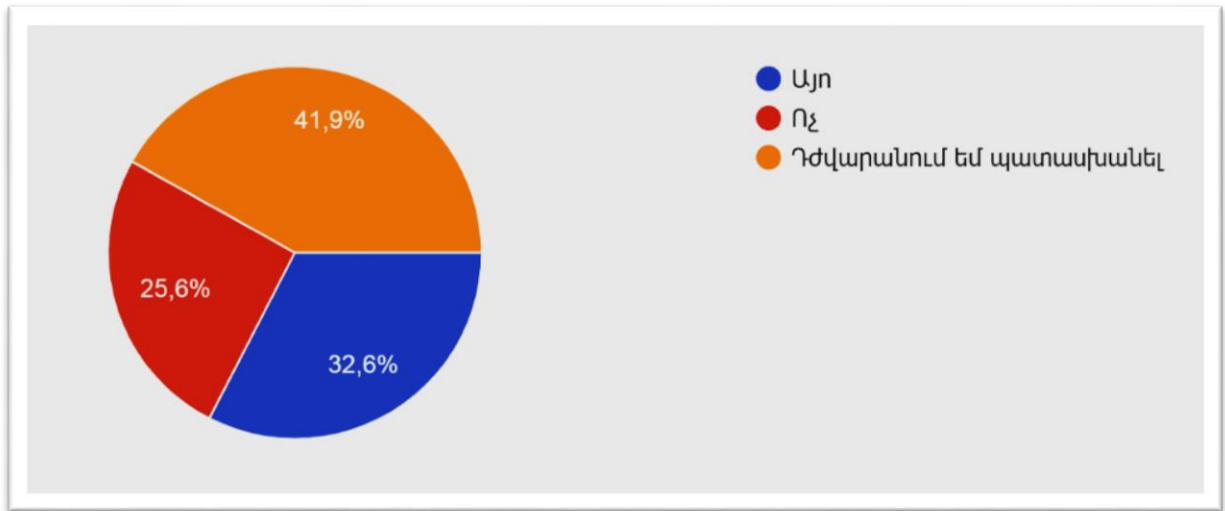
Պատասխաններ	f*
Կապի, տեխնիկական խնդիրներ	9
Ֆինանսի պակասը, որը կարող է խոչընդոտել ինտերնետային կապի միացմանը	2
Ֆինանսական և ժամանակի	1
Մոտիվացիայի նվազում	1
Իրական շփման բացակայությունը	1
Հիմնական թերությունը ուսանողների համախմբվածությունն է, որոշները չէին կարողանում համապատասխանեցնել ժամերը	1
Մի քանի դաս նույն ժամին	1
Մասնագիտական գրականության բացակայությունը	1
Գործնական դասերի անարդյունավետ կազմակերպումը	1
Դասերի պլանավորման և կազմակերպչական թերությունները	1
Առերես քննարկումները դասախոսի հետ	1
Ինֆորմացիայի հասանելիության. ինֆորմացիան ուշ էր հասնում	1
Լուրջ խնդիրներ չեն եղել	1
Ամեն ինչ շատ լավ էր	1
Ոչ մի	7

* f-ը պատասխանների կրկնման հաճախականությունն է:

ԳԾԱՊԱՏԿԵՐ 19.

ԿՈՂՄ Ե՛Ք ՈՐ ԿԻՍԱՄՅԱԿԱՅԻՆ ԱՏՈՒԳԱՐՔՆԵՐՆ ՈՒ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՕՆԼԱՅՆ ԱՆՑԿԱՑՎԵՆ

43 responses 43 պատասխան

Ակնհայտ է, որ հեռավար ուսուցման մեթոդների օգտագործման ժամանակ փոխվում են նաև գնահատման մեթոդները: Ինչպես ավանդական, այնպես էլ հեռավար ուսուցման համակարգում գնահատման պահանջների, գիտելիքների, հմտությունների յուրացման հսկողության մեթոդների ցանկացած փոփոխություն կարող է անդրադառնալ կրթության որակի ապահովման տարբեր հարցերի վրա, ինչպես օրինակ՝ տվյալ դասընթացի շրջանակում ակնկալվող վերջնարդյունքի ձեռքբերում և ոչ թե դրա վտանգում, անհատական մոտեցման ցուցաբերում ուսանողների գիտելիքների ստուգման հարցում, սովորողների գիտելիքների տարբեր մակարդակների հաշվարկում, գնահատման անաչառություն և օբյեկտիվություն:

Եվ այս առումով կարևոր էր պարզել ուսանողների վերաբերմունքը գնահատումները առցանց ռեժիմով կազմակերպելու հարցի վերաբերյալ:

Եվ ինչպես երևում է, չկողմնորոշված ուսանողների պատասխանները կազմում են 41,9%-ը, առցանց գնահատումներին կողմ է արտահայտվել 32,6%-ը, իսկ հարցվածների 25,6%-ը դեմ է օնլայն քննություններին:

Հաջորդիվ ուսանողները փորձել են հիմնավորել իրենց կողմ և դեմ տեսակետները: Առցանց քննություններին կողմ արտահայտված ուսանողները այլընտրանք չեն տեսել ստեղծված իրավիճակում, իսկ նրանք, ովքեր դեմ են, առաջ են քաշել տեխնիկական և կազմակերպչական հավանական խնդիրները: Հարցվածներից մեկն էլ պատասխանի «Այլ» տարբերակում նշել է՝ «կողմ, թե դեմ՝ քննությունները պետք է հեռավար անցկացվեն այս պայմաններում»:

**«ԱՅՈ» ԿԱՄ «ՈՉ» ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ԴԵՊՔՈՒՄ ԽՆԴՐՈՒՄ ԵՆՔ ՆԵՐԿԱՅԱՑՐԵՔ
ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ**

20 ուսանող պատասխանել է հարցին: 3-ը հրաժարվել կամ դժվարացել է պատասխանել: Պատասխանների հաճախականությունը ներկայացված է Աղյուսակ 6-ում:

18 responses/ 18 պատասխան

Պատասխաններ	F*
Կարող եմ լինել տեխնիկական խնդիրներ	3
Այս պահին միակ հարմար տարբերակն է առցանցը	5
Անկախ գտնվելու վայրից՝ կարող ես մասնակցել	2
Ժամանակի խնայողություն.աշխատանքի հետ ուսման համատեղելիություն	1
Քննություններն ավելի նպատակահարմար է իրական կյանքում անցկացնելը, որպեսզի ուսանողը կարող է լիարժեք ներկայացնել իրենց բաժին ընկած հարցերը	1
Հնարավոր է քննությունն անցկացնել հեռավար ձևով, բայց թեզը չեմ ցանկանա հեռավար ձևով պաշտպանել:	1
Ոչ, քանի որ տրամադրվածությունը օնլայն այն աստիճանի չի լինի, ինչ լսարանային ստուգարքների ժամանակ	1
Ոչ, քանի որ քննությունը անվերահսկելի է առցանցի դեպքում	1
Նախընտրում եմ հետաձգվեն քննությունները	1
Ոչ առցանց ավելի լավ է	1
Քննությանը պատրաստվելու համար ինձ անհրաժեշտ է որոշակի գրականություն որը կա ինստիտուտում, բայց չկա օնլայն տարբերակով և ես չունեմ հնարավորություն այն ձեռք բերելու	1

* f-ը պատասխանների կրկնման հաճախականությունն է:

**ԻՆՉ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՈՒՆԵՔ, ՈՐՈՆՔ ԿՕԳՆԵՆ ՀԵՌԱՎԱՐ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ
ԱՎԵԼԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆԵԼ**

32 ուսանող պատասխանել է հարցին: Պատասխանների հաճախականությունը ներկայացված է Աղյուսակ 7-ում:

37 responses/ 37 պատասխան

Պատասխաններ	F*
Կապի բարելավում, տեխնիկական կապի արդյունավետ իրականացում	4
Առցանց գրադարան	2
Դասախոսության փաթեթների կամ գրականության օնլայն տարբերակների առկայություն	1
Բոլորի (ուսանողների) մասնակցությունը դասին լինի պարտադիր	1
Շարունակել առցանց դասերը	1
Ստեղծել այնպիսի հավելված, որին միանալիս տեխնիկական խնդիրներ չառաջանան	1
Փորձել նաև ինչ-որ չափով գործնական աշխատանք կազմակերպել օնլայն տիրույթում	1
Հեռահար ուսուցումը հնարավորություն կտա մարդկանց, ովքեր ֆիզիկական խնդիրներ ունեն կամ ապրում են հեռու շրջանում	2
Աշխատող ուսանողները կարող են տեղեկանք ներկայացնել աշխատանքի վայրից և դասերին մասնակցեն առցանց տարբերակով	1
Հեռավար դասերը շատ արդյունավետ է աշխատող ուսանողների համար.հիանալի կլինի, եթե շարունակվի այս տարբերակը նման ուսանողների համար	3
Կցանկանայի այսուհետ դասերն անցկացվեին սովորական պայմաններում՝ միջանձնային հարաբերությունները չկորցնելու համար	1
Այս ընթացքում ձեռքբերված լավ փորձը շարունակել կիրառել լսարանային դասերին	2
Պրակտիկ տեսանյութեր	1
Որակը բարձրացնել	1
Մեթոդների կիրառման բազմազանությունը դասախոսի կողմից	1
Կցանկանայի, որ թեզի պաշտպանությունը հեռավար ձևով չանցկացվեր, եթե հնարավոր է, արտակարգ դրության ավարտից հետո անցկացվի լսարանային պայմաններում:	2
Պետք է լուծել պրակտիկ ժամերի խնդիրը	1

Պրակտիկա	1
Դասախոսների վերապատրաստում է անհրաժեշտ	1
Մեր դասախոսները շատ արդյունավետ իրականացնում են հեռավար ուսուցում	1
Զուներմ	8

* Բը պատասխանների կրկնման հաճախականությունն

Ըստ վերը նշված պատասխանների, մասնակիցների զգալի մասի (f=9) առաջարկությունները կապված էին առցանց դասերի հետագա օգտագործման առավելությունների հետ: Ներկայացվել են նաև առաջարկություններ ավելի բազմազան դարձնելու ուսուցման մեթոդները (f=4), հարստացնելու էլեկտրոնային գրականությունը (f=3):

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ամփոփելով ՀՖԿՍՊԻ-ում իրականացվող հեռավար ուսուցման արդյունավետության և որակի ապահովման խնդիրների վերաբերյալ ուսանողական առցանց հարցումների վերլուծությունը՝ նախ ընդգծենք այն հանգամանքը, որ առցանց ուսուցումը փորձություն ու փորձարկում էր ինչպես բուհերի, դասախոսների, այնպես էլ ուսանողների համար: Առցանց հարցումների արդյունքների հավաքագրումը հնարավորություն տվեց գույքագրել հեռավար ուսուցման խնդիրներն ու բացերը, ինչպես նաև վեր հանել դրական փորձը, ձեռքբերումներն ու զարգացման ներուժը, որոնք կարող են իրացվել նաև ավանդական ուսուցման պայմաններում:

Եվ այսպիսով՝ ներկայացնենք **խնդիրներն ու թերացումները**.

Ինչպես հարցումների արդյունքներն են ցույց տալիս, որքան էլ ուսանողներն ու դասախոսական կազմը մեծ պատրաստակամություն և պատասխանատվություն ցուցաբերեցին հեռավար ուսուցումը արդյունավետ կազմակերպելու համար, այդ արդյունավետությունը բազմակողմանիորեն ապահովելու համար երկու կողմերն էլ ունեցան են աջակցության կարիք:

Թե՛ առկա և թե հեռավար կրթության որակի ապահովման չափանիշները ամրագրում են՝ բուհերը պետք է ունենան ուսանողների, դասախոսական կազմի աջակցության ծառայություններ:

Իբրև դիտարկում նշենք, որ արտակարգ դրության պայմաններում հեռավար ուսուցման անցնելու առաջին իսկ օրերին ՀՖԿՍՊԻ-ի Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների բաժինը դասախոսների համար անցկացրեց տեղեկատվական տեխնոլոգիաներից օգտվելու հմտությունների զարգացման արագընթաց դասեր, որոնք կարևոր էին հատկապես նրանց համար, ովքեր թվային տեխնոլոգիաներից օգտվելուն բոլորովին պատրաստ չէին:

Ինչպես ուսանողներն են նշել իրենց դիտարկումներում, նկատելի է դասավանդողների կողմից տեղեկատվական հարթակների տարրական գիտելիքների տիրապետման պակասը, ինչը նվազեցնում է ուսուցման ինտերակտիվությունը, գիտելիքի փոխանցումն ու սպառումը վերածում միակողմանի պրոցեսի: Այս իրավիճակը ցույց տվեց նաև, որ հաճախ ուսանողները ավելի հմուտ են տեխնոլոգիաներից օգտվելու հարցում:

Հեռավար ուսուցումը միայն տեսազանգը չէ, այլ առցանց հարթակների բազմազան ուսումնական գործիքները, տեղեկատվական բազաներն ու շտեմարանները, ծրագրային ինտերֆեյսերը, որոնք ապահովում են տարբեր կրթական մակարդակի, տարբեր ֆիզիկական հնարավորություններով մարդկանց սովորելու և աշխատանք կատարելու հնարավորությունը:

Թվային տեխնոլոգիաների և հեռավար դասերի հետ համատեղ առաջ է գալիս կիբերանվտանգության՝ համացանցից անվտանգ օգտվելու խնդիրը

Սա խնդիր է, որն առանձին կրթություն և տեղեկացվածություն է պահանջում, որը հնարավոր է ապահովել բուհի ֆեյսբուքյան էջում տարածելով ցանցային անվտանգությանը վերաբերող խորհուրդներ կամ կարճ տեսանյութեր: Կարելի է նաև ՀՖԿՍՊԻ պաշտոնական կայքում ստեղծել հեռավար ուսուցմանը վերաբերող կրթական գործընթացի բոլոր շահակիցներին՝ ուսանողներին, դասախոսներին ուղղորդող հաճախակի տրվող հարցերի առանձին բաժին, ներկայացնել խորհուրդներ, ուղեցույցներ առցանց ուսուցման վերաբերյալ, որտեղ նշված կլինեն ուսանողի պարտականությունները, կնկարագրվեն ուսանողի գիտելիքի ստուգման ու գնահատման ձևերն ու չափանիշները:

Անկախ թվային գրագիտության մակարդակից՝ հեռավար և ավանդական կրթության մեթոդները համադրելու և նոր կրթական միջավայրի որակն ապահովելու համար է հնարավոր է՝ ուսանողներն ավելի քան երբևէ SS համակարգերից օգտվելու աջակցության կարիք ունենան:

Այս կարճ ժամանակահատվածում դասախոսների տիրապետած տեխնոլոգիական հմտություններն ամրապնդման ու զարգացման կարիք ունեն՝ մասնագիտական վերապատրաստումներով, տեխնիկական, մանկավարժական մեթոդական աջակցությամբ:

Ուսանողների հետազոտական առաջադրանքների կատարումն առցանց դասերին

Ուսումնառության ավանդական մեթոդները պահպանվել են հետազոտական առաջադրանքներում ևս. ինչպես հարցման արդյունքներն են ցույց տալիս, դասախոսների կողմից շարունակվել է ռեֆերատների հանձնարարումը:

Մագիստրոսական կրթության ընթացքում առաջնային են համարվում հետազոտական աշխատանքների կատարումը ուսանողների կողմից:

Անհրաժեշտ է ստեղծել ուսանողների աշխատանքների գնահատման և հետադարձ կապի ապահովման ավելի բազմազան և ճկուն համակարգ, որը ուսանողին կմոտիվացնի կատարելու ինքնուրույն և հետազոտական աշխատանք:

Ավանդական ուսուցման փոխարինումը հեռավարով ճկունություն է պահանջում

Տարբեր հարցադրումներին ուսանողների կողմից նշվել է էլեկտրոնային գրադարանի բացակայությունը և մասնագիտական գրականության պակասը:

Ինչպես նաև բակալավրիատի և մագիստրատուրայի առցանց ուսուցման հարցումներում արդյունքների վերլուծությունից պարզվեց, որ թե՛ բակալավրիատում և թե՛ մագիստրատուրայում դասախոսների կողմից կիրառվել են ուսուցման միատեսակ մեթոդներ և մոտեցումներ, սակայն մագիստրոսական ուսուցումը պետք խթանի առաջադրանքների հիման վրա կառուցվող ուսուցումը, զարգացնի ուսումնառողի քննական, հետազոտական կարողությունները, գիտելիքի աստիճանական գնահատումներով ապահովվի և հսկի ուսանողի մասնագիտական աճն ու առաջընթացը:

Հեռավար կրթության որակի ապահովման ուղենիշների մեր ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ բուհական հեռավար ուսուցման զարգացումը փոխում է կրթական գործընթացի մեթոդներն ու միջոցները, նպաստում կրթական գործընթացի ինտենսիվացմանը, բարելավում տեղեկատվական ռեսուրսով ապահովումը, ինչը սովորողների ուսուցման որակապես նոր մակարդակի անցնելու նախադրյալ է:²

Հեռավար ուսուցման դրական փորձը

Շեշտենք, որ այս իրավիճակը ՀՖԿՍՊԻ-ի համար մարտահրավեր լինելուց բացի, առցանց ուսուցում իրականացնելու հսկայական փորձի ձեռքբերման հնարավորություն է, որը հետագայում մասնագիտական կրթության համակարգի զարգացման ռազմավարական ուղիներից մեկը կարող է դառնալ:

- ✓ Ավելացել է դասերին ներգրավվածության ցուցանիշը:
- ✓ Չկան տարածական և ժամանակային խոչընդոտները: Ուսանողների կարծիքով՝ սա լավ հնարավորություն էր ինքնուրույն սովորող ուսանողների համար, ովքեր առկա պայմաններում դժվարանում էին կրթությունը համատեղել աշխատանքի հետ:
- ✓ Տեսական գիտելիքների ուղղորդումը դեպի գործնականը և էականորեն մեծացել է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքի դերը:
- ✓ Ուսուցման բազմազան մեթոդների կիրառումը՝ տեսանյութերի քննարկում, բանավեճեր, օնլայն վարպետաց դասերի անցկացում ոլորտի փորձառու մասնագետների կողմից:

Ուսանողական առցանց հարցումը հնարավորություն է տվել ուսանողների տեսանկյունից գնահատել հեռավար ուսուցման կարճ ժամանակահատվածում արձանագրված դրական արդյունքները, դասավանդման պրոցեսում կիրառված նորամուծություններն ու այլընտրանքային մեթոդները, որոնք օգնել են սովորելու բարձր մոտիվացիա ունեցող ուսանողներին ավելի արդյունավետ ներգրավվել ուսումնական գործընթացում, իսկ դասախոսներին՝ լինել ուսանողակենտրոն՝ ուշադրության կենտրոնում պահելով ուսանողների կրթական կարիքները:

Նոր հնարավորություններ են ստեղծվել հեռավար ուսուցման գործիքակազմը փորձարկելու և արդյունավետ կերպով կիրառելու համար, օգտագործվել են խառը ուսուցման կամ շրջված (flipped classroom) դասարանի մեթոդները:

---

² «European Distance Learning Guidelines. European Quality Link (EQUAL)» (http://ibr-network.com/netcat_files/11_64.pdf)

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ուսումնասիրելով հեռավար ուսուցման դրական փորձն ու առաջացած խոչընդոտներն ու թերացումները՝ կարծում ենք անկախ համաճարակային իրավիճակից առցանց կամ խառը ուսուցման որոշ մոդելներ կրթության առկա պայմաններում ևս արդյունավետ կարող են լինել և այդ հարցին պետք է կրթական ծառայությունների զարգացման ռազմավարական դիտանկյունից նայել: Սա կարող է լայնամասշտաբ ընդգրկում ունենալ՝ ուսումնական գործընթացի որակի ապահովման պատասխանատուներից պահանջելով հեռավար ուսուցման արդյունավետության ինքնավերլուծություն կատարել, գնահատել ինչն էր արդյունավետ կերպով արվում, ինչ բացեր ու թերացումներ եղան:

Առաջարկվում է՝

- ✓ **Կատարել հեռավար ուսուցման արդյունավետության ինքնավերլուծություններ:**

Կարևոր է, որ դասախոսները սեփական աշխատանքի ինքնավերլուծություն կատարեն, հրապարակեն իրենց փորձը, ուսանողներին մոտիվացնելու իրենց կիրառած նորարարություններով, ինչը կօգնի բուհին ավելի կառավարելի դարձնել ներքին և արտաքին ռիսկերը և հետևողականորեն արձագանքել դրանց ու լուծումներ գտնել:

- ✓ **Ընդլայնել, շարունակաբար զարգացնել հեռավար ուսուցման նոր տեխնոլոգիաների, մուլթիմեդիայի գործիքները, որոնք կարող են կիրառվել նաև ավանդական ուսուցման պայմաններում:**

Հարկ է նշել, որ ուսանողները գոհունակությամբ էին արձագանքել իրենց մասնագիտության ոլորտի փորձառու և կայացած մասնագետների հետ տեսահանդիպումների, վեբինարների, օնլայն ռեժիմով բանավեճերին, որոնք ամբիոնները բավականին ակտիվորեն նախաձեռնում էին հեռավար ուսուցման ընթացքում: Հաղորդակցման նոր պայմաններում աշխատելու ընթացքում կուտակած փորձը նախապայմաններ է ստեղծել հեռակոնֆերանսի ուսուցողական հնարավորությունները ընդլայնելու համար՝ միևնույն ժամանակ պահպանելով լսարանային ուսուցման առավելությունները:

Ուսուցման խառը մոդելը որդեգրած միջազգային բուհերի հաջողված փորձը ցույց է տալիս՝ օգտվելով հեռակոնֆերանսի և տեսանկոնֆերանսի ակտիվ գործիքակազմից կրթական գործընթացը վերակառուցվում է ինտերակտիվ ուսուցումից դեպի պրոակտիվ ուսուցում:

Հեռակոնֆերանսով անցկացվող մասնագիտական ֆորումները, միջբուհական տեսակապերը, քննարկումներն ու կարծիքների փոխանակումը կարող են օժանդակել նաև ուսանողների անընդհատ ուսուցման և դասախոսների շարունակական վերապատրաստման ռազմավարական հայեցակարգի զարգացմանը:

✓ **Առցանց դասերի նոր մեթոդների շարունակական կիրառումը**

Ինչպես ուսանողները նշել են իրենց դիտարկումներում՝ առցանց ուսուցման առավելություններից էր բազմազան ուսուցման մեթոդների կիրառումը (տեսանյութերի քննարկում, բանավեճեր, օնլայն վարպետաց դասերի անցկացում ոլորտի փորձառու մասնագետների կողմից): Ուսանողները նշել են, որ նախընտրում են կիրառել այդ մեթոդները նաև ավանդական ուսուցման ընթացքում:

Հարցման արդյունքներից ակնհայտ է նաև այն, որ հեռավար ուսուցման ընթացքում կիրառված մեթոդները նպաստել են առցանց դասերին մասնակցելու մոտիվացիայի բարձրացմանը: Անհրաժեշտ է հեռավար դասերի դրական փորձը տեղափոխել նաև ավանդական ուսուցման գործընթաց:

✓ **Ուսումնառության և հետազոտական գործունեության փոխկապակցվածությունը**

Հեռավար ուսուցման հնարավորությունները վերափոխում են կրթության ոչ միայն տեխնոլոգիական միջավայրը, այլև առաջադրում են բովանդակային վերակառուցումներ կատարելու անհրաժեշտությունը: Այս տեսանկյունից ուսումնառության և հետազոտական գործունեության փոխկապակցումը պետք է ուղեկցվի նոր մոտեցումների և մեթոդների ներդրմամբ: Ուսանողների տված պատասխաններից ակնհայտ է, որ հետազոտությունը կատարվել է հիմնականում ռեֆերատիվ աշխատանքով, հետազոտական աշխատանքի մյուս բաղադրիչները (հիմնախնդրի առաջադրում, վարկածների, փաստերի ուսումնասիրում, քանական և որակական տվյալների համադրում, առցանց հարցում...) գրեթե չեն ներառվել ուսուցման ընթացքում: Ի դեպ, այս մեթոդները համակիրառելի են նաև ուսուցման ավանդական պայմաններում: Հետևաբար կարևոր է ընդլայնել հետազոտական աշխատանքների տեսակները, զարգացնել մագիստրանտների ինքնուրույն աշխատանքների հետազոտական հենքը:

✓ **Վերապլանավորել ուսանողների գիտելիքների ստուգումն ու գնահատումը.**

Քանի որ հեռավար ուսուցման մեթոդների օգտագործման ժամանակ փոխվում են նաև վերահսկողության մեթոդները, հարկավոր է վերակառուցել ուսանողների գիտելիքների ստուգումների և գնահատումների մեխանիզմներն ու ձևաչափերը՝ հաշվի առնելով աշխատանքի կատարման արագությունը կամ վերջնաժամկետների պահպանումը, տարբերակել աշխատանքի բարդության աստիճանը, կիրառել աշխատանքի արդյունքների ստուգման համակարգչայնացված գործիքներ: Հեռավար ուսուցման պայմաններում ևս գնահատման մեթոդները պետք է փոխկապակցված լինեն դասավանդման և ուսումնառության մեթոդների հետ:

Կարևոր է, որ իրականացված վերապլանավորումների մասին ուսանողները իրազեկվեն ժամանակին: Իսկ ծրագիրը հարկ է վերապլանավորել այնպես, որ արտակարգ դրության իրավիճակի կայունացումից հետո ուսանողները հնարավորություն ունենան ձեռք բերել սահմանված պրակտիկ հմտությունները հարակից առարկաների կամ ուսումնական այլ գործունեության միջոցով:

- ✓ **Անցկացնել ուսանողական առցանց հարցումներ՝** գնահատելու ՀՖԿՍՊԻ-ում 2019-20 ուստարվա 2-րդ կիսամյակում դասավանդվող դասընթացների որակը՝ հեռավար ուսուցման արդյունավետության մասին առավել օբյեկտիվ պատկեր ստանալու նպատակով: